VÅR 2017

SOS Aktuellt

EN TIDNING FÖR OSS ALLA MED FUNKTIONSVARIATIONER

FANTASTISKA ANNA

Tankar då och nu. SAMS nya ordförande Anna Caldén reflekterar över de tio senaste åren i sitt liv.

Sidan 7-9

Kårkullas FRAMTID är öppen | Mutual Trust-räddningsdagen | Kårkullas catwalkmodeller
TOPPAN 100 år | INTRESSEBEVAKNING | Ålands hörselrådgivare | Doktor Carolin Ahlvik-Harju

Foto: Sofia Jernström

VEM GÖR VAD?

ANSVARIG UTGIVARE
Finlands Svenska Handikappförbund

ANSVARIG REDAKTÖR
Anna Caldén, ordförande, Finlands Svenska Handikappförbund

CHEFREDAKTÖR
Daniela Andersson

VISUELL CHEF
Marika Andersson/MA-Creations

SKRIBENTER I DETTA NUMMER
Agneta Sjöblom, Malin Johansson, Mikael Bomström, Christian Bergman, Kirsi-Maria Malmlund, Daniel Saarinen, Monica Björkell-Ruhl, Helena Forsgård, Ulf Gustafsson, Thomas Rosenberg, Christina Lång

REDAKTIONSRÅD
Anna Caldén, ordförande, FSH | Ulf Gustafsson, verksamhetsledare, FSH
Karl-Mikael Grimm, styrelsemedlem, FSH | Christian Bergman, projektkoordinator, SAMS
Klas Backholm, biträdande professor, Svenska social- och kommunalhögskolan
Daniela Andersson, chefredaktör

KONTAKT/ PRENUMERATION/ANNONS
Adress: Apollogatan 15 A 7, 00100 Helsingfors
Telefon; 044-5554 388 (ti-ons kl. 11-15)
e-post: redaktion@sosaktuellt.fi, pren@sosaktuellt.fi, daniela.andersson@kolumbus.fi, ulf.gustafsson@kolumbus.fi

DEADLINES SOS AKTUELLT 2017
Nr 2. Deadline 8 maj. Utkommer vecka 21.
Nr 3. Deadline 21 augusti. Utkommer vecka 36.
Nr 4. Deadline 6 november. Utkommer vecka 47.

SÄND MATERIAL *till* ***redaktion@sosaktuellt.fi***

Allt material i SOS Aktuellt skyddas av upphovsrätt. Det är förbjudet att utan ansvarig utgivares tillåtelse vidarebefordra texter och bilder i tryckta eller digitala medier. Alla rättigheter förbehålles.

SNABBFAKTA
SOS står för samhälle och socialt utbud. Upplaga 4800 ex. Stöds av RAY och Konstsamfundet. Medlemmarna i FSH, FSSF, FDUV m.fl. får SOS Aktuellt som kostnadsfri medlemsförmån. Tidningen läses också på Kårkullas boenden, bibliotek, socialkanslier, Luckan och av olika påverkare och aktörer i branschen. Vill din organisation erbjuda SOS Aktuellt till era medlemmar? Kontakta chefredaktören eller ulf.gustafsson@kolumbus.fi.

PRENUMERATION
Årsprenumeration: 15 euro. Lösnummer 5 euro. Utrikesporto: 5 euro (Europa), 10 euro (övriga världen). Tillgängligt rtf-format för synskadade: 7 euro/år (tidningen kommer i e-posten).

ISSN
1795-410X

SOS Aktuellt uppfyller Nordiska miljömärkets kriterier och tillverkad vid Waasa Graphics berättigar den till Svanenmärket.

TRYCK
Waasa Graphics

4041 0822
Painotuote
Trycksak

DANIELA ANDERSSON

”Gallringen blir lätt en metafor med djupare filosofi.

Om att gallra skog

”Skriv om att gallra skog”, säger min man efter att jag stressat ställt frågan i köket för att få tankarna samlade. Ett briljant ämne och en häpnadsväckande disciplin.

Jag älskar att gallra skog! Jag vet inte om det har att göra med att jag är dotter till en skogsbruksingenjör men det ger mig en oerhörd tillfredställelse att såga ner träd som inte mår bra och göra en snårig och tät skog luftig igen. Så att träden kan andas och får rum att sträcka ut sina grenar och att solstrålarna når ner till markskiktet. Man nästan hör hur naturen tackar en. Samtidigt är den fysiska ansträngningen, själva fällningen och sedan städa upp efter sig, som balsam för själen. Välbehaget kommer ändå inte enbart av praktiska orsaker. Gallringen blir lätt en metafor med djupare filosofi. En välmående biotop är som en välmående mänska. Det gör gott att gallra. Att gallra bort mänskor, jobb, saker, skeenden och måsten som påverkar dig negativt. Du behöver inte stå ut med en ond chef, dålig vänskap, ett jobb som förstör din hälsa eller ett destruktivt förhållande. Hur mycket du än uppoffrar dig så får du ingen medalj för det. Ingen kommer någonsin att tacka dig för att du tar några smärtstillande och febernedsättande piller och går till jobbet/mötet/butiken trots att du är sjuk/har brutna revben/opererad fot/just fött barn. Gallra! Då du gallrat bort det onödiga, och framförallt den förhatliga duktighetsfällan, så ser du det goda och fina i vad som är menat för bara dig.

Det här året har börjat bra gallringsmässigt! Jag har, tillsammans med min man, bokstavligen gallrat skog redan två tre gånger. Vi har cirka en halvhektars skogsplätt vid vårt hus där mer än varannan trädstam fått stryka med. Vi är inte färdiga än men på god väg. Gallringen förutsätter teknisk precision och utvecklar ledarskap, samarbete och kommunikation. Det blir så att säga inte fler än en ”springa-undan-fallande-trädstam”-incident.

En mental gallringsprocess är också satt i rullning. Gallra och välj med omsorg vad som ska få blir kvar. Ibland måste man kanske offra en ståtlig fura för mångfaldens eller den sällsynta artens skull men det betalar sig.

Jag är själv igen nyss hemkommen från en uppfriskande vecka i Dubai, som vid det här laget blivit mitt andra hemland. Den här gången deltog jag i Mellanösterns största fotoevenemang GPP, Gulf Photo Plus. Till min stora glädje och tacksamhet blev jag antagen (en av åtta deltagare) till en specialfotograferingskurs, ”The Art of Food Photography”, med superkända amerikanska fotografen och matbloggaren **Matt Armendariz** (som bland annat gjort **Gwyneth Paltrows** kokbok). Vilken ära! Jag deltog också i en porträttfotograferingskurs ”Adventures in expressive portraiture” med italienska fotografen **Sara Lando**. Det jag lärt mig under denna vecka kan inte beskrivas i ord. Jag är full av energi, kreativitet och inspiration.

Välkomna till ett nytt år med SOS Aktuellt.
Hjärtligt välkomna även vårt nya redaktionsråd!

Daniela Andersson
Chefredaktör

PS! *Vi finns också på Facebook! Gå in och gilla oss!*

INNEHÅLL
VÅR 2017

2-3
VEM GÖR VAD?
CHEFREDAKTÖRENS ORD

5
LEDAREN
Ulf Gustafsson

6
MEDARBETARE

7-9
Anna Caldén – tankar då och nu
Daniela Andersson

10-11
Juristens kolumn
Nya jurister på SAMS!

12-17
Ingen tydlig väg för Kårkulla
Agneta Sjöblom
Service i närmiljö nödvändig
Christina Lång
Valmöjligheter bör finnas
Christina Lång

18-19
NOTERAT
Seminarietankar
Christian Bergman

20-21
Daniels hörna

22-23
Klokt om annorlundaskap och människovärde
Thomas Rosenberg

24-26
Toppan – en skola för alla – fyllde 100 år
Monica Björkell-Ruhl

27-29
Uppskattat projekt på Åland
Hörselapparater servas på äldreboenden
Helena Forsgård

30-31
Kårkullas modeller: Vi vill sprida glädje
Malin Johansson

32-33
Intressebevakaren ska trygga huvudmannens ärenden
Christina Lång

34-35
Mål 24 med eller utanför?
SISTA ORDET
Monika Björkell-Ruhl

36
HÄNDELSEKALENDERN

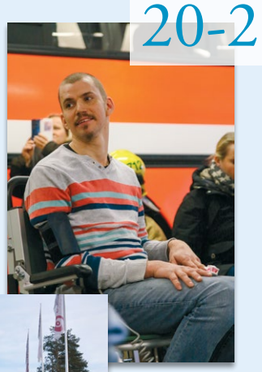

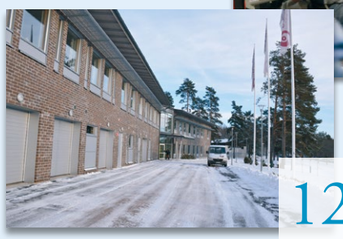

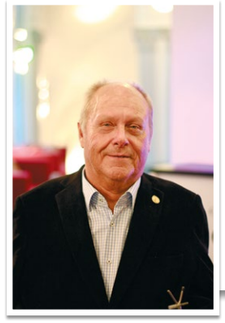

ULF GUSTAFSSON

”Ifall du kommer hem utan en ny väg, bro eller anstalt har du inget här att hämta.”

Independent Living

Jämlikhet är en förutsättning för demokrati. Ingen förstod det bättre än ”de gamla grekerna”. I deras stadssamhällen var demokrati ett privilegium för fria jämlika män som solidariskt var redo att offra sina liv för varandra. Slaven hade en dag valt underkastelse i stället för sin egen död. Följaktligen var det hans öde att lyda.

Visserligen ställer våra förfäders heroiska kamp för sin frihet mot en numerärt överlägsen fiende vår rätt att besluta över oss själva över varje tvivel. Ändå är bristande jämlikhet fortfarande ett faktum. Särskilt globalt. Jag tänker då här på att ett dussin rika äger mera än hälften av jordens fattiga befolkning.

Aldrig är ett folk mera enigt än när det ställs inför ett yttre hot. Om inte förr så framgick det när krigsskulden skulle betalas. Med jämlikhet avsågs arbete. Alla skulle dra sitt strå till stacken. Amputerade skulle förses med proteser, blinda skulle få knyta borstar, döva skulle få jobba som parkvakter och krymplingar som kunde sjunga skulle få göra det på bakgårdarna. Resten ansågs sjuka och sattes in på institution.

Min första kontakt med institutionsväsendet fick jag genom min pappa. Han hade en ortopedisk fabrik som tillverkades allt från proteser, rullstolar och kryckor till korsetter. Redan som barn lärde jag mig namnen på en massa legendariska läkare och mytiska anstalter som ”Stiftelsen”, ”Tubben”, ”Diakonissan”, ”Tilkka”, Barnens Borg och ”Tölö.” Så en dag grep ödet in och så var det plötsligt min tur att vara patienten. Efter olyckan kunde jag inte röra mig, intimitetsskyddet var obefintligt och till sist tog mina föräldrar hand om mig tills jag en dag placerades på servicehus.

På huset fick man inte äga något. Allt man ägde skulle först förbrukas av vården. Visserligen hade fattighusen avskaffats redan år 1957 då hjonen, som fick stöd av socialvården, fick sina medborgerliga rättigheter. Detta gällde inte institutionerna. Där fick man nöja sig med sin dagpeng.

Tack vare min bakgrund så visste jag mycket väl vad jag kostade samhället. Att leva som en ekonomisk katastrof för mina medmänniskor blev en del av min dagliga identitet. I den egenskapen kom jag en dag i kontakt med Tröskeln rf. Där hade man räknat ut att vi bara skulle kosta en spottstyver av det som vi gjorde på anstalterna om vi bara fick bestämma över våra kostnader själva (Independent Living). Politikerna tog våra tankar med faderligt överseende. Alla kände till deras motto, nämligen; ”Ifall du kommer hem utan en ny väg, bro eller anstalt har du inget här att hämta.” Det riksdagsmännen inte förstod var att deras tjänstemän kunde räkna. På tjänstemannanivå hade man redan länge förstått att institutionerna hade fört landet till ruinens brant. Så de drog mattan under landsortspolitikerna och överförde ansvaret för vården med hjälp av statsandelar till kommunerna.

Aldrig har en kupp lyckats bättre än tjänstemännens. Institutionerna slogs igen och kommunerna satsade helhjärtat på den öppna vården. Independent Living var plötsligt ett ord på allas läppar. Funktionshindrade skulle ansvara för sig själva! Allt som krävdes var en assistent! Ingen hade tänkt på att samhället var byggt för de ”normala”. Plötsligt krävdes hissar, ramper, stora toaletter och specialtransporter överallt. Över en natt förstod man att det helt enkelt var för dyrt att göra ett samhälle tillgängligt i efterskott. Kommunerna var helt enkelt tvungna att ta alla i beaktande redan i planeringen. För allt detta kan vi tacka våra duktiga tjänstemän – och Independent Living! Åtminstone tänker jag skåla för dem båda när Finland fyller 100 år.

Ulf Gustafsson
är verksamhetsledare för Finlands Svenska Handikappförbund

MALIN JOHANSSON

JAG JOBBAR SOM INFORMATÖR vid Kårkulla samkommun i Pargas. Till utbildningen är jag politices magister med sociologi som huvudämne. Tack vare arbetet med Kårkullas tidning Omslaget har jag fått träffa många intressanta människor under årens lopp. Jag har alltid tyckt om att skriva och fotografera och kommunikation och samhälle intresserar mig.

Jag är uppvuxen i Sibbo, men har bott i Pargas de senaste 15 åren och stortrivs här med havet inpå knuten. På fritiden hittar man mig vintertid i skidspåret, sommartid rullskidar jag och springer långlopp. Just nu fungerar jag som ledare för Piffens skidskola med många entusiastiska, unga skidåkare, vilket ger mig mycket energi och glädje i vardagen!

Läs Malins fina reportage om Kårkullas fina modeller på sidan 30.

AGNETA SJÖBLOM

Foto: Emilia Nyberg

JAG ÄR FRILANSSKRIBENT och ägnar mig åt texter av olika slag. I det här numret av SOS Aktuellt bidrar jag med en artikel om läget för Kårkulla i vårdreformens inte alltid helt lättfattliga svängar. Ett intresse för samhället och samhällsfrågor ledde mig som ung till studier i statskunskap vid Åbo Akademi. Kombinerat med en viss kärlek för språk, samt en dos slump, halkade jag så småningom in på en yrkesbana som journalist. Under många lärorika år jobbade jag som reporter på tidningen Västra Nyland innan jag för snart ett år sedan valde att börja frilansa. Jag både bor och jobbar i min radhuslägenhet i Karis. När jag inte skriver tycker jag bland annat om att svettas på gymmet eller i löpspåret, att läsa och att klappa katten. Jag reser också gärna. En länge närd resedröm är att en gång ta sig till Påskön.

Läs Agnetas gedigna reportage om hur det står till med Kårkulla på sidan 12.

CHRISTIAN BERGMAN

JAG ÄR EN inflyttad svensk som bott här i Finland i snart, ja vad är det nu, sju år? Tiden går så fort och när man hela tiden har något att göra, verkar man förlora överblicken över åren som rinner iväg. Sedan januari förra året har jag arbetat på SAMS, främst med information kring projektet minoriteter inom minoriteten. Det är mycket givande att få träffa så många engagerade och kunniga människor dagligen, som alla arbetar för att förbättra livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning(ar). Jag har tidigare b.la arbetat som personlig assistent. Vilket jag tycker är ett av världens viktigaste arbeten. På min fritid åker jag gärna och simmar med min son. Vatten är viktigt för mig i alla former. Förutom när det regnar på vintern förstås.

Christian reflekterar över kommunvalsseminariet på sidan 19.

Anna Caldén, tankar då och nu

For elva år sedan, vintern 2005, träffade jag Anna Caldén första gången för att göra en intervju till SOS Aktuellt. På ett café i Åbo pratade vi. Mycket vatten har runnit under Aura ås broar sedan dess. Inte minst ordförandeskapet i SAMS, som hon påbörjade i år.

TEXT **DANIELA ANDERSSON**
BILD **SOFIA JERNSTRÖM**

Grattis än en gång till att du blivit vald till ordförande i SAMS! Hur känns det?

– Tack! Det känns fantastiskt bra, jag är glad och hedrad! Jag ser fram emot att arbeta med de frågor jag alltid brunnit för och som ligger mig varmt om hjärtat. Vi har arbetat länge för att de finlandssvenska funktionshinderorganisationerna ska finnas under en enda intresseorganisation. Nu har vi kommit en bra bit på väg! Mycket fint att Handikappförbundet just nu har ordförandeklubban.

Hur ser SAMS ut enligt dej och vilka är SAMS styrkor?

– Jag anser att en viktig uppgift för SAMS är att vara en röst för personer med funktionsvariationer inom den svenskspråkiga befolkningen i landet. Det handlar om att arbeta för att skapa förutsättningar för delaktighet på lika villkor. Delaktighet på lika villkor låter bra i teorin, men vad innebär det riktigt? Det handlar om att man aldrig ska känna sig ensam med sina utmaningar. Man ska få stöd att klara av ”byråkratirumban” med hjälp av juridisk rådgivning men också stöd och uppmuntran i form

... fortsätter på följande sida...

...fortsättning från föregående sida.

av olika nätverk, utdelningar osv. Jag tror att SAMS ännu söker sin roll och det ska bli spännande att se SAMS om tio år.

Vilka är dina styrkor som ordförande? Vad vill du åstadkomma medan du har ordförandeklubban i din hand?

– Min styrka som ordförande är att jag tror på varje enskild medarbetare, jag ser alla i mitt team som en resurs. Jag tycker om människor och kan komma överens med alla, men jag säger också ifrån då det behövs. Som ordförande tycker jag det viktigaste av allt är att man respekterar varandra. Jag tycker det är viktigt att personalen mår bra. Mina hjärtefrågor har genom åren alltid varit sysselsättning för personer med funktionsvariationer. Det är viktigt med mångfald och jag skulle gärna se att SAMS i framtiden anställer också personer med funktionsvariationer till sitt team. SOS Aktuellt är också en av mina hjärtefrågor.

Vad har ändrat i ditt liv sedan intervjun 2005?

– Jag är klar socionom (YH) från Åbo, flyttade efter avklarade studier tillbaka till Österbotten där jag har fortsatt med magisterstudier vid Åbo Akademi. Jag är kommunalpolitiskt aktiv, reser runt och föreläser en hel del och försöker hinna andas mellan varven. Jag sjunger med i två olika körer, det är min egentid. Jag har ännu inte stadgat mig, utmanande med relationer då man flänger på som jag gör. Allt har sin tid. Jag älskar att vara i huvudstadsregionen, men har själ och hjärta i Österbotten. Efter hektiska dagar är det skönt att komma tillbaka till lugnet i Österbotten.

Är du samma mänska som då?

– Ja, det är jag faktiskt. Jag har samma värderingar och ser saker i stort sett likadant. Jag tror på människan. Det som kanske ändrats är att jag genom sorg och förluster tvingats bli ännu starkare än förut, och därmed också blivit mera tacksam. Livet är så skört, vi ska ta vara på varandra.

Vilka konkreta förändringar har skett i folks attityder jämtemot personer med funktionsvariationer enligt dej?

– Jag upplever att i samband med att funktionshinderlagstiftningen förbättrats har också samhället blivit bättre för personer med funktionsvariationer. Man tar nu på ett helt annat sätt personer med funktionsvariationer i beaktande då det handlar om tillgänglighet, attityder överlag och inkludering. Det har skett en stor förbättring under de senaste tio åren. Om jag lyfter upp en negativ aspekt så tycker jag att samhället på ett sätt har blivit hårdare. Vi måste våga säga ifrån om människor i vår omgivning blir illa behandlade eller diskriminerade.

Hur har livet förändrats för dej praktiskt sett?

– Jag har flyttat från en studentlya till en lite större bostad in i centrum av Vasa vilket är fantastiskt och jag har ett fantastiskt team med assistenter runt mig. Tack vare dem får jag vardagen att fungera. Alltid utmanande dock med att själv vara arbetsgivare, att hitta vikarier då någon är sjuk osv. Men jag är lyckligt lottad över att ha så bra människor runt mig. Jag kör bil men reser helst med tåg då jag reser längre sträckor.

! *Läs intervjun med Anna från 2005 på vår webb i SOS Aktuellt nr 4/2005.*

”VÅGA SE MÖJLIGHETER ISTÄLLET FÖR HINDER”

Du är fortfarande lika politiskt aktiv idag som då.

– Jag har ännu drivkraften och passionen och göra samhället bättre! Jag kandiderar i vårens kommunalval i Nykarleby.

För tolv år sedan siktade du på riksdagen! Hur ser det ut på den fronten?

– Gärna! Om jag skulle få frågan skulle jag inte tacka nej och jag tänker mig att jag någon gång ska till riksdagen.

Då talade du om olika sommarjobb, hur har jobberfarenheterna utökats eller är det studier och politik- samt organisationslivet som tar all tid?

– Politik och organisationslivet tar det mesta av min tid. Däremot har jag lyckats skapa föreläsningsuppdrag och marknadsför gärna den biten.

Ditt motto idag?

– Fortsättningsvis att ”Våga se möjligheter istället för hinder”!

Vad är din högsta önskan just nu?

– Att vårt samhälle förblir en plats där alla blir respekterade och känner sig välkomna!

Andra tankar du vill framföra?

– Tag gärna kontakt med mig i smått som stort!

Årets faktura för SOS Aktuellt 2017

FAKTURA

Alla privata helårsprenumeranter, se hit! UTAN LÄSARE är en TIDNING INGENTING. Stort TACK till Er alla, er prenumeration är för en god sak och oumbärligt för tidningens existens, så vi tackar och är väldigt ödmjuka och stolta att få finnas i era liv.

För att spara på miljö samt kostnader sänder vi som vanligt inte en skild prenumerationsfaktura per post till våra privata prenumeranter. Därför ber vi er vänligen att använda uppgifterna nedan för inbetalning av prenumerationsavgiften 2017.
OBS! Som vanligt gäller detta enbart SOS Aktuellts privata prenumeranter.
Vi tackar på förhand! Vid frågor ring Handikappförbundets verksamhetsledare Ulf Gustafsson **044-560 0563** eller e-posta ***redaktion@sosaktuellt.fi***. Hör gärna av er med konstruktiva synpunkter, tips och idéer så att vi blir ännu bättre.

SOS Aktuellt utkommer 4 gånger per år med ett extra tjockt nummer till jul.
Prenumerationsavgiften för hela året är 15 euro.

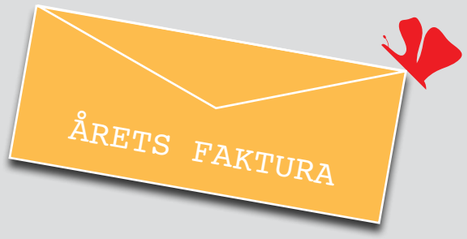

MOTTAGARE:	**SOS Aktuellt**
KONTONUMMER:	**Aktia FI70 4055 0010 6424 25**
SUMMA:	**15 euro**

Ingen referens behövs.
Skriv ditt namn och din adress i meddelandefältet. TACK!

Funktionshinderkonventionen ratificerades – vad händer sedan?

Ratificering av en konvention?

En konvention är en så kallad traktat, det vill säga en internationell överenskommelse i skriftlig form som stater har träffat och som är underkastad internationell rätt. På internationell nivå är alla stater likställda och det finns ingen gemensam grundlag som alla stater omfattas av. Genom att sluta internationella överenskommelser kan stater på frivillig väg skapa gemensamma regler. Den så kallade Wienkonventionen reglerar traktater och i den står det att en ratifikation är ”[en] åtgärd genom vilken en stat […] fastslår sitt samtycke till att vara bunden av en traktat”. En grundstomme i detta system är principen att avtal ska hållas. Att en konvention ratificeras innebär alltså att en stat förbinder sig att följa det som stadgas i den. Det är exempelvis inte möjligt att stifta lagar som strider mot funktionshinderkonventionen.

Bakgrunden till funktionshinderkonventionen

Funktionshinderkonventionen har rötterna i de internationella ansträngningarna för mänskliga rättigheter som tar avstamp i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från år 1948. Man kan se arbetet för mänskliga rättigheter som en motreaktion till de synnerligen tragiska händelser som inträffade på olika håll i världen före och under andra världskriget. FN:s förklaring bygger på tanken att alla människor – genom att vara just människor – har rättigheter och friheter. Rättigheterna och friheterna som framgår av FN:s förklaring har sedermera införts och ytterligare utvecklats i en mängd konventioner, av vilka alltså funktionshinderkonventionen är en.

Rapportering

I enlighet med funktionshinderkonventionen har en kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning bestående av 18 experter inrättats. Varje konventionsstat ska två år efter att konventionen har trätt i kraft i staten lämna en rapport till kommittén om de åtgärder den har tagit till för att fullgöra sina skyldigheter och om de framsteg som har uppnåtts. Av rapporten drar sedan kommittén slutsatser och ger staten rekommendationer. Tredje sektorn kan också skicka in egna rapporter till kommittén.

Rapporteringen och påverkansarbetet

Erfarenheter från andra länder visar att uppföljning av hur konventionen uppfylls bidrar till att dess mål nås. Finlands rapport går att påverka i samband med att utkastet till rapport kommer ut på remiss, vilket enligt ministeriet troligen sker någon gång i början av 2018. Tredje sektorn kan ge kommittén ett mer heltäckande underlag om den skickar in en egen rapport till kommittén. Handikappforum diskuterar just nu möjligheterna att få till stånd en sådan rapport. Funktionshinderrörelsen kan genom egen rapportering fånga upp röster och erfarenheter från verkligheten. Överlag är det viktigt att du som berörs av funktionshinderlagstiftningen kräver din rätt och gör din röst hörd.

Mikael Bomström
Juridiskt ombud på SAMS
– Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Nya jurister på SAMS!

TEXT **KIRSI-MARIA MALMLUND** & **MIKAEL BOMSTRÖM**
FOTO **SOFIA JERNSTRÖM**

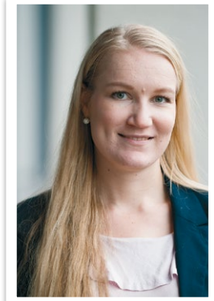

KIRSI-MARIA MALMLUND

Kirsi-Maria Malmlund är en av två nya jurister på SAMS. Hon började i december 2016 som vikarie för Ulrika Krook, som gick på moderskapsledighet.

Kirsi-Maria Malmlund har arbetat några år inom funktionshindersektorn. Hon har personlig assistans och dess arbetsgivarmodell som sitt specialområde. Självbestämmanderätt och språkliga rättigheter är också något som hon skrivit om i egna publikationer. Förutom den juridiska sidan har hon sedan åtta år arbetat som stödperson och hon fortsätter med detta parallellt med anställningen vid SAMS.

– Jag är väldigt tacksam för att jag får arbeta och hjälpa till med de frågor som intresserat mig mycket länge. Arbetet som stödperson för en person med funktionsnedsättning har från första början väckt intresset för denna bransch hos mig och därför valde jag under studierna att specialisera mig på funktionshinderjuridik.

Hon har studerat först på Åbo Akademi och sedan på Åbo universitet. Hennes första funktionshinderrättsliga arbetslivserfarenheter var i Heta-förbundet (Heta – Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry), som är en funktionshinderorganisation och fackförening för arbetsgivare som har personlig assistans anordnad för sig enligt arbetsgivarmodellen.

Kirsi-Maria Malmlund kan kontaktas på e-post, kirsi-maria.malmlund@samsnet.fi eller på telefonnummer 050 443 0576.

MIKAEL BOMSTRÖM

Mikael Bomström är den andre av två nya jurister på SAMS. Han började i december 2016 och ersatte Erik Munsterhjelm, som påbörjade ett nytt arbete under hösten 2016.

Mikael Bomström har arbetat några år som jurist i Sverige, där han bland annat arbetade på domstol och på myndighet.

– Lagstiftningen som rör personer med funktionsnedsättning är inne i en fas av förändring och jag tycker att det är spännande att få sätta in sig i både lagstiftningen och förändringsprocessen. Den rådgivningsverksamhet vi bedriver gör att man får en konkret inblick i den verklighet som personer med funktionsnedsättning lever i. Den ger också mig som jurist en konkret känsla av att det jag gör är viktigt och betydelsefullt.

Han har studerat juridik i både Sverige och Finland. Under studieåren arbetade han bland annat som administrativ assistent och som kriminalvårdare.

Mikael Bomström kan kontaktas på e-post, mikael.bomstrom@samsnet.fi eller på telefonnummer 040 519 6598.

SAMS juridiska rådgivning riktar sig i huvudsak till personer med funktionsnedsättning och andra som kommer i kontakt med juridik inom funktionshindersektorn. Rådgivningen är öppen tisdagar 13:15–15:45 och torsdagar 9:15–11:45.
Rådgivningen kan med fördel även kontaktas via e-post på ***radgivning@samsnet.fi***

REPORTAGE

Ingen tydlig väg framåt för KÅRKULLA

Många frågor kring vårdreformen är fortfarande öppna. Samma gäller samkommunen Kårkullas framtid och fortsatta existens.

TEXT & BILD **AGNETA SJÖBLOM**

I och med vårdreformen flyttar ansvaret för social- och hälsovården bort från kommunerna och blir en del av de nybildade landskapens verksamhet från och med 2019. Alla samkommuner upplöses. Vidtas inga åtgärder innebär det för Kårkullas del att enheterna delas upp mellan landskapen man har verksamhet i. Tanken tilltalar inte samkommunens ledning.

– Det krävs en viss volym för att man ska kunna upprätthålla sakkunskap och expertis. Därför vill vi att Kårkulla fortsätter som en enhetlig aktör, säger samkommunsdirektör **Sofia Ulfstedt**.

Samkommunstyrelsen gick i slutet av fjolåret ut med förslaget om att Egentliga Finland utses till samordnare av svenskspråkiga tjänster för personer med funktionsnedsättning, vilket betyder att Kårkullas verksamhet skulle kunna fortsätta över landskapsgränserna. Förhoppningen är att modellen skrivs in i förordningen som är under arbete. Går detta inte vägen är plan B att försöka få till stånd ett samarbetsavtal mellan landskapen.

– Svagheten med det alternativet är att det inte är långsiktigt. Nytt avtal måste göras upp för varje mandatperiod, säger Ulfstedt.

Att Egentliga Finland föreslås bli huvudman motiveras med att Kårkullas närvaro i Pargas har långa traditioner och att det finns ett gediget kunnande.

– Vilket landskap som får ansvaret ser jag som en politisk fråga och är för mig personligen av underordnad betydelse. Att verksamheten fortsätter är det viktiga.

Personlig budget och privata aktörer

Vilken är då visionen för den fortsatta verksamheten? Enligt Ulfstedt beror det helt på hur valfrihetslagen som nu är på utlåtanderunda utfaller. Tanken är att klienter inom funktionshinderservicen ska förses med valfrihet genom en personlig budget vars omfattning bestäms av landskapet. Servicen som erbjuds måste vara bolagiserad. Finns servicen som klienten är berättigad till inte att tillgå faller det på landskapet att producera den.

– Det är ändå väldigt många frågor av avgörande betydelse som fortfarande är öppna, säger Sofia Ulfstedt.

Privata bolag kan tänkas dyka upp bland annat på boendemarknaden. Ulfstedt räknar med att de främst kommer att erbjuda service till personer med måttligt eller litet servicebehov.

– Det kan betyda att personer med stort specialbehov blir landskapens ansvar. De klienterna är då så få till antalet att det är svårt att upprätthålla en stark svensk service.

Kritik från fältet

Från intresseorganisationernas sida har man kritiserat förslaget, som utvidgar Kårkullas ansvar från att gälla vård för personer med utvecklingsstörning till att gälla alla handikapptjänster. Man är orolig över att det ska inskränka på möjligheten för svenskspråkiga funktionshindrade att välja sin vård. Organiseringsansvar skulle ändå inte vara samma som produktion, påpekar Ulfstedt.

– Klienterna skulle, liksom i dag, fritt kunna välja varifrån de tar sin service. Eftersom intresseorganisationerna ansåg det orättvist att endast personer med utvecklingsstörning omfattas av ett specialarrangemang valde vi att utvidga det till att gälla alla svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning. Att det finns en bra bas och en etablerad organisation ger goda möjligheter att utveckla och bredda serviceutbudet.

Går Kårkulla i graven finns ingen återvändo, påpekar hon.

– Om ett så här starkt finlandssvenskt nätverk med 1000 anställda skulle skrotas finns knappast möjlighet att bygga upp något motsvarande på nytt.

Pessimism i leden

Martin Glader är en av staden Raseborgs representanter i samkommunsfullmäktige. Enligt honom är alla som är involverade i Kårkulla bekymrade över att det saknas en klart framkomlig väg. Att Kårkullas omsorgskunnande och tjänster skulle splittras ser han som katastrofalt för dem som behöver dem. Han hoppas därför att lobbandet ska ge resultat, men är inte överdrivet optimistisk.

– De svenska frågorna blir mer och mer trängda. Det finns alltför lite förståelse för dem.

Går det så att den svenska specialomsorgen splittras, hör den egna kommunen Raseborg till dem som kan förmodas klara sig bättre än kommuner där de svenskspråkiga utgör en liten minoritet. Han tycker ändå att alla i det här fallet borde jobba för samma sak.

– Vi ska vara solidariska när det gäller frågor som är viktiga för Svenskfinland och inte köra egna lopp.

Landskapen tar form

Sandra Bergqvist och **Kia Leidenius** jobbar som sakkunniga på Kommunförbundet och följer med hur reformen framskrider ur de tvåspråkiga kommunernas synvinkel. Frågan om valfrihet behandlas i riksdagen under våren och till arbete som pågår hör också uppbyggandet av de nya landskapen. Där ser läget olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Till exempel i Nyland är arbetet i startgroparna, beroende på att huvudstadsregionens kommuner länge hoppades på en särlösning som i slutändan inte blev av.

Vårdvalet är tänkt att införas gradvis. Största delen av specialsjukvården kommer, åtminstone inledningsvis, att fortsätta i landskapens regi.

... fortsätter på följande sida...

Kårkulla administreras i dag från samkommunens huvudkontor i Pargas. Går lagförslaget igenom som sådant splittras verksamheten på fem landskap.
Foto: Pressbild

MARTIN GLADER, som är en av Raseborgs representanter i samkommunsfullmäktige, tycker att det saknas förståelse för svenska frågor.
Foto: Agneta Sjöblom

SANDRA BERGQVIST (överst) och KIA LEIDENIUS jobbar som sakkunniga på Kommunförbundet och följer med hur vårdreformen framskrider hur de tvåspråkiga kommunernas synvinkel.
Foto: Oskar Karlsson

... fortsättning från föregående sida.

– När det gäller mer specifik och högt specialiserad sjukvård tror jag inte att läget kommer att ändra under överskådlig framtid. Saken är ändå svår att förutspå och beror på hur de privata aktörerna ställer sig, säger Sandra Bergqvist.

Nationella kriterier ska göras upp för de företag som vill vara med i leken. Sedan kan landskapen välja att göra de kriterierna ännu strängare.

Bergqvist tror att den finlandssvenska vårdmarknaden och specialomsorgen kan locka aktörer till vissa delar.

– För vissa former av boenden ser jag det inte som omöjligt att det kan komma in olika privata aktörer. I fråga om mer specialiserad vård tror jag däremot inte att aktörerna kommer att vara speciellt många. Det handlar om en specifik kunskap där kundunderlaget är litet och kanske också splittrat, säger Bergqvist.

Tudelat

Bland kommunerna har åsikterna om Kårkullas fortsatta existens varit tudelade.

– Vissa kommuner vill att Kårkulla fortsätter i någon form. Andra vill igen avveckla Kårkulla eftersom man kanske anser att verksamheten varit för dyr eller går att producera effektivare, säger Kia Leidenius.

Hon tycker att man kunde försöka vara nytänkande. Vad har Kårkulla varit bra på? Vad är det som brukarna behöver mest?

– Var skulle det på riktigt behövas centralisering och vilka är de serviceformer man inte klarar av att producera på annat håll? För till exempel boendeservicens del kan det vara bra att det finns olika aktörer att välja mellan. Konkurrensen kan förbättra servicenivån och sänka priset.

Hon lyfter fram behovet av en koordinator, som vet vilken service som finns var i Svenskfinland och kunde hjälpa klienterna att hitta rätt.

Ger vårdreformen anledning till oro för den som i dag brukar Kårkullas tjänster?

– Ingenting kommer att ändra över en natt, men jag förstår att det finns oro och osäkerhet när det handlar om en så stor och massiv reform. I slutändan är det ändå landskapens ansvar att se till att alla får den vård de behöver, säger Sandra Bergqvist.

Hur ser det ut med tanke på den svenska servicen?

– Alla större strukturförändringar är ett potentiellt hot för svenskan och en risk för att det svenska språket hamnar i kläm. Ju större strukturer desto mer utsatt blir svenskan. Därför är det viktigt att svenskan kommer med i ett tidigt skede när man bygger upp strukturer. Det är svårt att rätta till det efteråt, säger Bergqvist.

Önskad modell blir knappast verklighet

Vare sig Leidenius eller Bergqvist tror att den av Kårkulla förespråkade modellen kommer att beaktas i lagpaketet. Enligt det senaste lagförslaget kan man komma överens om att samla tjänsteproduktionen för en viss typ av vård till ett landskap men organiseringsansvaret blir ändå kvar hos varje landskap.

– Det som nu gäller är att försöka konkretisera hur den kommande lagen påverkar Kårkulla och hur man i det här skedet på bästa möjliga sätt kan förbereda sig inför 2019. Vad innebär bolagiseringen för Kårkulla på ett konkret plan och hur påverkar det den egna verksamheten i framtiden, säger Sandra Bergqvist.

Många stora frågor gällande vårdreformen är öppna, men slutresultatet kan ännu bli gott.

– Det finns potential för att reformen ska kunna göra vården bättre och effektivare. Det beror mycket på landskapen och hur de klarar av att bygga upp en vettig struktur, säger Kia Leidenius. ✤

Skrotas Kårkulla kommer det knappast att finnas möjlighet att bygga upp ett lika starkt finlandssvenskt nätverk på nytt, säger samkommunsdirektör SOFIA ULFSTEDT.
Foto: Pressbild

Utdrag ur juridiska ombudet Ulrika Krooks (SAMS) inlägg om SoHä

FDUV säger i sina kommentarer till reformen att det är angeläget för förbundets medlemmar att få motsvarande tjänster som finskspråkiga personer med utvecklingsstörning får, men på svenska. Lagändringen kommer också att betyda en större valfrihet, särskilt för personer med utvecklingsstörning. Många kommuner väljer att köpa tjänster från Kårkulla utan att erbjuda alternativ. Kårkullas serviceutbud är begränsat. Detta leder till att personer med utvecklingsstörning många gånger måste lämna den bekanta omgivningen och de nätverk man vuxit upp i, för att flytta efter tjänsterna, som ofta ordnas i närheten av Kårkullas existerande enheter. Betoningen blir på tyngre, dyrare tjänster i stället för mer lokala, individuella som stöder självbestämmande bättre.

GUNVOR FLYKT vill ha servicen nära för sonen Håkan.

SERVICE i närmiljö nödvändig

Risken finns att tjänster planeras på basis av kostnadseffektivitet, i strid med FN konventionen om rättigheter. Brukarnas och anhörigas åsikter om hur tjänsterna skall förverkligas bör beaktas. Individuella behov och kvalitet i tjänsterna i närheten av brukarna ska vara i fokus. Det ska finnas frihet att välja och rätt stöd ska ges i rätt tid.

TEXT & FOTO **CHRISTINA LÅNG**

Håkan Flykt flyttade som 21-åring till ett Kårkulla boende i Borgå. Han har Trisomi21 mosaik, som är en rätt ovanlig och mer komplicerad form av Downs syndrom som också kan föra med sig problemskapande beteende.

– Det första boendet var hemlikt och i vårt tycke det bästa möjliga. På fritiden ordnades stimulerande utflykter och resor. Senare ändrades det och vi upplevde att vi blev överkörda för att vi bara fick ett meddelande och inte kunde vara med i planeringen. Alla dörrar låstes, personliga möbler försvann och Håkan som aldrig tidigare rymt, gjorde det nu. Han kände sig otrygg. Inte ens när han blivit sänd till B-sjukhuset fick vi meddelande. Jag glömmer aldrig när Håkan satt ensam och inlåst på en sjukhussäng. Han förstod inte vart han hade hamnat och han var full av ångest, berättar Håkans mamma Gunvor.

Nu är Håkan 48 år och har bott två år i ett boende med tre män. I samma hus finns också ett annat gruppboende. Gunvor tycker att blandade grupper kunde ge mera omväxling. Han är på dagarna på en arbetscentral. Trots en del olägenheter med Kårkullas verksamhet, konstaterar Gunvor att det finns mycket bra personal och många fördelar:

– Svenska språket är nödvändigt för Håkan, som har nedsatt verbal förmåga. Och Kårkulla är den organisation som har mest kunskap och expertis när det gäller personer med psykisk utvecklingshämning. Planen på att Kårkulla även ska ta hand om olika funktionsnedsättningar känns litet skrämmande för att de flesta av dem kan föra sin egen talan. I vårt fall måste vi anhöriga göra det och vi måste kunna lita på organisationen. Risken finns att vår grupp blir bortglömd.

Gunvor är glad över att samarbetet mellan personal och anhöriga gått mycket framåt de två senaste åren. För Håkans del har endast ett IP möte för individuell planering hållits. Anhörigråden som också tillsattes för två år sedan, är ett steg i rätt riktning. Kanske de inte ännu funnit sin optimala stil? I stort sett tycker Gunvor Flykt att Borgå stad skött sig bra och poängterar att servicen bör finnas nära klienten.

Valmöjligheter bör finnas

Jonas Bergholm är en aktiv man i sina bästa år; han är en av brukarorganisationen STEG för STEGs erfarenhetstalare och berättar gärna om hur han klarar sitt liv med sin CP-skada.

TEXT & FOTO **CHRISTINA LÅNG**

Nyligen har **Jonas Bergholm** blivit boendeutvärderare och är också med i ett spännande projekt om säkerhet, Mutual Trust, som har landets president som beskyddare. Engagemangen har gett honom självförtroende och han har många tankar och åsikter om hur han vill påverka sin vardag.

Han har tidigare bott i en ASPA-lägenhet i Helsingfors och kan tänka sig att igen flytta till en fristående lägenhet. I så fall borde han ha personlig assistent eller tillgång till privat hemtjänst. Hans hemkommun Sibbo har kontrakt med en serviceproducent som skall bygga ett nytt boende. Jonas och hans mamma Thea hör till dem som från början varit med i informationsgången och blivit hörda om behoven. Boendet har fått godkänt från kommunens sida och man väntar på ARA beslut.

Efter noggrant övervägande har 35-åriga Jonas beslutat att stanna kvar i Kårkullas Sagaboende tillsvidare. Orsaken är solklar: han behöver sin nuvarande tvårummare för att ha rum för sina hjälpmedel. Läget är också perfekt med tanke på att han känner många i omgivningen och han kan cykla med sin trehjuling till sin mamma och bror. Det är de två som oftast ställer upp när han behöver praktisk hjälp och ledsagning.

Flera förbättringar önskas

Sagaboendet har blivit omtalat för olika problem, men har nu genomgått positiva förändringar.

– Fast öppenheten och dialogen kunde vara ännu större, säger både Jonas och Thea.

En gång i månaden ordnas träff för anhöriga, men så tidigt på dagen att de som arbetar har svårt att hinna närvara.

– Jag tror att So-Hä reformen kommer att förbättra våra möjligheter, säger Jonas och konstaterar att det finns flera andra producenter. Nu har Kårkulla stor makt och ser inte till individerna utan mest bara grupperna. Vi svenskar borde vara jämlika på alla plan. Flera alternativ borde erbjudas oss, för att vi ska trivas, ja, alla har rätt till service och trivsel på sina villkor. Det behövs konkurrens både för boenden och arbetsplatserna.

Det finns fina planer, men det känns som att inte alla inom organisationen vet hur de ska förverkligas.

Sin dagliga verksamhet har Jonas på Kårkullas verkstad i Borgå. Han skulle hellre jobba integrerad på något företag. Han är duktig på datorer, en kunskap som inte tas tillvara. Han önskar sig också mera lön, nu blir det kvar cirka 100 euro i månaden för personliga behov.

– Vi borde få flera alternativ, där det finns utbildade handledare. Individen ska ha valfrihet och inte hela tiden behöva kämpa för sina rättigheter, tycker Jonas Bergholm och hoppas att reformen skall lyckas med den utmaningen.

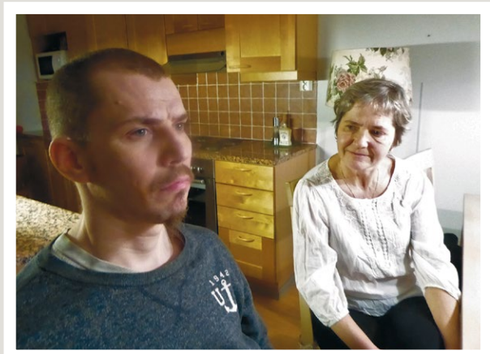

JONAS BERGHOLM funderar på framtiden med mamma Thea Bärlund.

NOTERAT !

Vi vill höra din berättelse!

Har du upplevt psykisk ohälsa, till exempel depression, ångest, kriser eller bara känt dig väldigt nere, och nu börjat må bättre? Vill du dela med dig av dina erfarenheter?

Psykosociala förbundet ger ut tidningen Respons och kommer att skriva om återhämtning i numret som har deadline den 15.5. Vi vill gärna höra din historia! Och framför allt hur du började må bättre, återhämtade dig. Att läsa om andras erfarenheter kan vara till stor hjälp för den som lider av psykisk ohälsa. Just din berättelse kan hjälpa någon annan i en liknande situation. Din berättelse behöver inte vara lång, och det är helt okej om du vill vara anonym. Berätta om ditt mående och din återhämtning och skicka texten till oss. Om du har en speciell bild som du tycker passar fint till din berättelse får du gärna sätta med den också.

De texter som inte ryms med i tidningen kommer vi att publicera på vår blogg som du hittar via Psykosociala förbundets hemsida *www.fspc.fi* eller direkt på *http://fspcblogg.blogspot.fi/*. Mejla din berättelse till *pernilla.nylund@fspc.fi* eller skriv till Psykosociala förbundet rf, Tidningen Respons, Kanalesplanaden 19B 13, 68600 Jakobstad. Tack för att du delar med dig!

Citat vi gillar!

„I have too many shoes.“

– NO ONE –

mer än ord

BESKED OM FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Enkät om första beskedet

Hur gick det till när du fick besked om ditt barns funktionsnedsättning? Dela med dig av dina erfarenheter via vår webbenkät.

Vi vänder oss till dig som har erfarenhet av att ha ett barn vars utveckling har väckt eller väcker oro. Det kanske började med att du själv kände oro för att allt inte var som det skulle. Kanske var det någon i din omgivning som uttalade sin oro.

När beskedet om en funktionsnedsättning ges, vet vi att det sker på lite olika sätt. Det finns också många upplevelser av tillfället då en diagnos ges samt tiden därefter.

- *Hur bemöttes du då du fick beskedet om ditt barns funktionsnedsättning?*
- *Vad var bra och vad kunde ha gjorts annorlunda?*
- *Vilket stöd skulle du ha behövt för att få vardagen att fungera?*
- *Vilken information är viktig att få genast?*

FDUV:s projekt Mer än ord – besked om funktionsnedsättning fokuserar på de anhörigas rätt till ett sakligt bemötande och relevant information då de får besked om att deras barn har eller kan tänkas ha en funktionsnedsättning.

Vi samlar erfarenheter av föräldrar för att kunna utveckla material för nya anhöriga samt material och utbildningspaket för professionella. Denna enkät är ett led i detta. Med dina erfarenheter och synpunkter är du med och formar den information och det stöd nya anhöriga får i framtiden.

Tack på förhand för din viktiga insats!

Enkäten hittar du på: *www.fduv.fi/beskedenkat*

Projektets hemsida: *www.fduv.fi/meranord*
Projektet på Facebook:
www.facebook.com/groups/projektetmeranord

FINLAND 100 år
– 100% delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Det finns just nu en stor anledning att göra sin röst hörd, konstaterade riksdagsledamot Mikaela Nylander vid SAMS kommunalvalsseminarium på G18 i Helsingfors i början av februari.

Arbetet med seminariet hade förstås börjat långt tidigare. Projektledare Johanna Sandberg hade, förutom representanter från SAMS fem medlemsförbund, koordinerat ett 60-tal personer att stråla samman en måndagseftermiddag för att sparka igång upptakten kring kommunalvalen.

Även en riksdagsledamot från Sverige med två tjänstemän, hade vägarna förbi och lyssnade intresserat. Själva grunden till seminariet lades under föregående år, då både jag och Johanna reste runt i Svenskfinland med en påverkansutbildning kring FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning. Många pusselbitar har sedan dess fogats samman och vi har verkligen försökt skapa en helhetsbild över vad som är viktigt för människor att påverka i deras vardag. Vad vill man egentligen påverka? Vad borde det stå i ett sådant här program, som vi ska räcka över till politiker och beslutsfattare? Innan seminariet drog igång smakade kaffe och mingel kring Runebergstårtorna.

Steg för steg presenterade även en helt ny serie vykort, med finurliga förtryckta frågor kring funktionshinderpolitik, som kan delas ut till politiker och beslutsfattare.

När verksamhetsledare Nina af Hällström inledde seminariet, inför en mycket erfaren publik, berättade hon om de ivriga diskussionerna och skratten som ekat ner i trapphuset då hon gått upp mot festsalen. Jag tror också att det är i just det, mycket av kraften till påverkansarbete finns att hämta. När människor slår sig samman och samarbetar i positiv anda, finns det nästan inga gränser för vad som går att uträtta. När Johanna och jag filade på titeln till seminariet, jag tror det var en onsdag i slutet av förra året, ville vi gärna knyta samman det med att Finland firar 100 år.

Själva grundtanken med programmet är ju relativt enkel. Alla människor ska ha samma grundförutsättningar för att kunna leva ett meningsfullt liv. Men det är lätt att det stannar vid fina ord och ingen verkstad. Det här var tänkt att agera just en sådan verkstad och representanter från alla SAMS medlemsförbund fick i tur och ordning möjlighet att föra sin talan under eftermiddagen.

Sune Huldin, som var en av talarna, ställde retoriskt frågan: ”Vi som ju har det så bra, *egentligen*, vad ska vi klaga på?”. Han utvecklade svaret självt och menade att det självklart inte handlar om att klaga, utan att få sina lagstadgade rättigheter uppfyllda. För just nu, får verkligen inte alla det. Anna Caldén påpekade att det finns all anledning att ”stå på barrikaderna”. Det gäller att vara med i svängarna, när ny lagstiftning ska sättas på pränt. Sammanfattningsvis var det ett mycket givande seminarium och när dörrarna öppnades kunde jag och våran praktikant Alva, dela ut SAMS kommunalvalsprogram. Den gråa februarihimlen utanför började till och med släppa igenom lite blå himmel och festsalen fylldes åter av ljus och ivriga diskussioner. Den första som kom ut, knöt näven och sa: Nu kör vi!

Du hittar kommunalvalsprogrammet via vår hemsida: www.samsnet.net. Där har vi en lättläst version och en något längre.

Seminariet arrangerades i samarbete med Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf, Psykosociala förbundet rf, Svenska hörselförbundet rf, Förbundet Finlands Svenska synskadade rf, Finlands Svenska Handikappförbund rf samt Steg för Steg rf.

Christian Bergman
SAMS, Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

DANIELS HÖRNA

Räddningsdagen

TEXT **DANIEL SAARINEN**
BILDER **DANIELA ANDERSSON**

Det nya året har börjat intensivt för Mutual Trust-projektet. Den 19 januari ordnades en räddningsdag tillsammans med Helsingfors stads räddningsverk. Dagen överträffade förväntningarna och vi fick många tack.

Räddningsdagen ordnades på brandstationen i Berghäll och på plats var cirka 70 personer från Helsingfors stads räddningsverk, Helsingfors räddningsskola och olika funktionshinderorganisationer. Dagen var intensiv: tre övningar ordnades samtidigt och efter lunch hölls en livlig paneldebatt där bland annat Helsingfors biträdande stadsdirektör **Pekka Sauri** deltog.

I räddningsdagens övningar kartlades räddningsverkets färdigheter att rädda personer med olika funktionshinder. I den första övningen kartlades räddningsverksamheten och akutvården: brandmännen räddade funktionshindrade ur en ”brinnande” buss varefter akutvårdarna började sköta om patienterna. Övningen gick bra och alla överlevde.

JONAS BERGHOLM med syremask.

Den andra övningen var mera teoretisk och handlade om en av räddningsverkets viktigaste verksamheter: förebyggandet av olyckor. Diskussionen var livlig och kunde ha varat en hel dag. Batteridrivna brandvarnare ansågs som ett stort problem, likaså att många fortfarande saknar brandvarnare eller så är de för få i ett hem med flera rum. Även hemvårdens roll diskuterades, hemvårdarna borde hålla ett öga på att hemmets apparater fungerar och är säkra och på så sätt främja förebyggandet av olyckor bland funktionshindrade.

I den tredje övningen bekantade sig deltagarna med ett befolkningsskydd. Deltagarna konstaterade att befolkningsskyddet allt annat än tillgängligt. Som toalett fungerade en hink och trösklarna var höga. Här, liksom i de övriga övningarna, poängterades det egna ansvaret. Personen med funktionsnedsättning borde själv se till att ta med de mediciner och hjälpmedel som eventuellt behövs. Då man väl sitter i ett befolkningsskydd är det för sent.

Efter lunch fortsatte dagen med en paneldebatt. I panelen satt två representanter från räddningsverket, biträdande stadsdirektör Pekka Sauri och två funktionshinderrepresentanter. Panelens talturer blev rätt få då publiken var så pigg på att diskutera.

En av de viktigaste kommentarerna gavs av Pekka Sauri som pratade om hur Helsingfors stad kunde bli bättre på att förebygga olyckor. Han poängterade att de flesta av oss har ett funktionshinder i något skede av vårt liv. Betydelsen av fungerande kommunikation och information poängterades också. Det borde vara lättare att hitta information på nätet om säkerhet och förebyggande av olyckor. Webbplatserna borde dessutom bli mer tillgängliga.

Mutual Trust och Helsingfors stads räddningsverk kommer att sammanställa en rapport över dagen, som kommer att skickas ut till inrikesministeriet och landets alla räddningsverk. Då dagen var slut var alla enade om att funktionshindrade borde fortsätta att delta i räddningsverkets övningar och att olika organisationer kunde besöka Helsingfors räddningsskola för att berätta om de funktionshinder de representerar. Det här är någonting funktionshinderorganisationerna borde nappa på, och jag hoppas att vi kunde skapa en pool av övningspersoner som kunde delta i räddningsövningar av olika slag.

Räddningsdagen var projektets första övning och vi har många fler på kommande. Den 26 april och 18 maj kommer vi att öva sjöräddning tillsammans med Viking Line, Tallink Silja och Eckerö Line. Platsen är Merituva i Lojo. Den 6 juni fortsätter vi ute på havet: tillsammans med Gränsbevakningen, Sjöräddningssällskapet, NorsöLine och Båtpolisen kommer en vattenbuss att evakueras någonstans utanför ett somrigt Sveaborg. Visst låter somrigt bra, och det är dit vi är på väg. Njut av de allt längre dagarna och besök vår fina nya webbplats *www.mutualtrust.fi*.

Daniel Saarinen
c/o SOSTE, Universitetsg. 5, 00100 Hfors
+358 50 312 1830
danielsaarinen.mutu@outlook.com
www.facebook.com/mutuprojekti
www.handikapp.fi

KARL-MIKAEL GRIMM får blodtrycket checkat.

Sjukvårdspersonalen förevisar syremasken för JONAS BERGHOLM.

Från vänster DANIEL SAARINEN, KARL-MIKAEL GRIMM och JONAS BERGHOLM.

GUN AINAMO från Nyland CP-förening diskuterar med sjukvårdspersonalen.

Räddningsoperation

Klokt om annorlundaskap och människovärde

I Danmark beräknar man att det sista barnet med Downs syndrom föds år 2030, om utvecklingen fortgår som hittills. Numera screenas de flesta gravida kvinnor i Norden, vilket leder till att 60% av Down-havandeskapen avbryts i Sverige och Finland, och hela 90% i Danmark och Tyskland. Vi är alltså på god väg att helt eliminera den grupp människor som i många avseenden rentav är lyckligare än vi som är ”normala”. Vad säger det om oss, egentligen?

TEXT **THOMAS ROSENBERG**

En som funderat mycket på detta är **Carolin Ahlvik-Harju**, färsk doktor i teologisk etik med religionsfilosofi vid Åbo Akademi. Hon disputerade i december på en avhandling med titeln *Resisting indignity. A Feminist Disability Theology,* på svenska ungefär ”Att motsätta sig kränkningar av människovärdet. En feministisk funktionsnedsättningsteologi.”

Jag träffar Carolin en fredagseftermiddag på ett litet café i ÅA-kvarteret, invid Theologicum. Hon berättar att hon redan från liten förundrats över frågan om varför somliga föds annorlunda än vi, och vad det kräver av oss. Som femåring konfronterades hon på dagis med en flicka som hade en grav intellektuell funktionsnedsättning, och blev djupt gripen av hur annorlunda man kan vara som människa, och ändå lika. En upplevelse hon beskriver också i början av sin avhandling.

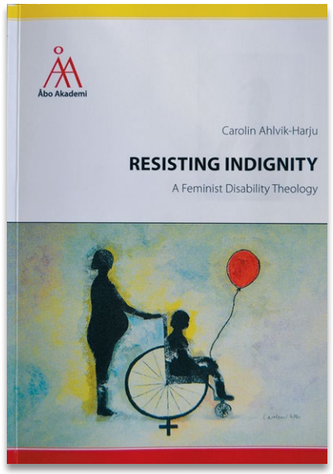

Foto: Thomas Rosenberg

För tunt med bara teori

Då hon började studera teologi vid Åbo Akademi valde hon genast att inrikta sig på etiska frågeställningar i anknytning till medicin och bioetik. Bland Åboteologerna hade man redan i flera år sysslat med etiska frågor, i samarbete med filosofer, och Carolin uppmuntrades att doktorera på temat.

– Men sedan började det kännas alltför tunt och teoretiskt, och jag ville konfronteras med problemen också i verkligheten.

Hon sökte sig därför till en kommunitet i Cork i Irland, där personer med olika funktionsnedsättningar bor tillsammans med sina assistenter. Kommuniteten tillhör L’Arche-rörelsen, som skapades i Frankrike år 1964, av Jean Vanier och Fader Thomas Philippe, och i dag omfattar mer än 140 kommuniteter runtom i världen.

– Året där var mitt svåraste år någonsin, men också det bästa jag har varit med om. Då fick jag konkret uppleva och lära mig att de visserligen behövde min hjälp, men framför allt att också jag behöver dem.

Tid och närhet

Och just det kan väl sägas vara kärnan också i hennes avhandling, det vill säga insikten om att det är i *beroendet* mellan oss människor som vår värdighet, identitet och själva meningen med livet ligger. Ett beroende som vi hela tiden har försökt komma ifrån, i takt med den ökande individualiseringen i samhället. De värden vi ställer högst är vår individuella frihet och våra rättigheter, medan det vi som människor i första hand behöver är kärlek och vänskap. Och det är storheter som ofta är varandra uteslutande. Carolin sammanfattar:

– Tid och närhet, det är vad vi framför allt behöver, och ska ge varandra. Inte bara i en kommunitet som L’Arche, utan överallt.

Det är som taget ur en bok av den norska sociologen Nils Christie, ”Bort från anstalt och ensamhet”, från 1989 (på svenska 1991). Han beskriver där livet i Vidaråsen och några andra norska byar, där folk som är ”annorlunda” lever tillsammans med ”normala”. Den centrala tanken är att man inte ska integrera de avvikande i samhället utan tvärtom integrera ”normala” i det ”avvikande”, i byar anpassade för en långsammare livsrytm.

CAROLIN AHLVIK-HARJU, doktor i ”feministisk funktionsnedsättningsteologi”
Foto: Kavilo Photography.

Något av detta går som en röd tråd också i Carolins avhandling: det är vi som ska lära av dem som är annorlunda, och inte tvärtom. Vår livsstil är ju på många sätt omänsklig, och att tvinga alla i samma ekorrhjul är galet, vare sig de har något handikapp eller inte.

Det är vi som behöver dem

Inklusion är självfallet ett viktigt ideal, också för Carolin. Men hon konstaterar att idén om inklusion måste vidgas, med tanke på personer med svåra funktionsnedsättningar. Hon påpekar också i sin avhandling att handikapprörelsens krav ifråga om funktionsnedsattas rättigheter och självständighet i praktiken exkluderar dem som har så svåra funktionsnedsättningar att de inte kan tala för sig själva, eller fatta självständiga beslut.

Det speciella med dem som har grava funktionsnedsättningar är att de mer än andra tvingar oss att se oss själva i spegeln, och reflektera över vad det är att vara människa.

– Vi har alla samma värde. Däremot tror jag att vi så kallade normala människor kan få upp ögonen för vad mänskligt liv i kärnan handlar om genom att finnas i relation med personer som inte har förmåga att hålla upp fasader, eller dölja sina svagheter och beroenden av andra människor.

Fosterdiagnostik och eugenik

Därför är den praxis ifråga om fosterdiagnostik som redan blivit allmänt accepterad sanning så oroande. Den prenatala diagnostiken är visserligen fortfarande formellt frivillig, och uttryckligen något kvinnan har rätt till, men den har i praktiken i många år varit obligatorisk eftersom det kräver en hel del att tacka nej, speciellt om man är äldre, vilket väldigt många föderskor i dag är. Det gör i sin tur att man vid ett negativt besked ställs inför en fullständigt omöjlig beslutssituation – vilket visas av siffrorna ovan, det vill säga de flesta väljer bort sitt foster.

Hur ironiskt och obehagligt är det då inte, precis som Carolin skriver i sin avhandling, att så många Down-familjer kan vittna om att deras barn är lyckliga, samtidigt som rådgivningarnas broschyrer signalerar att samhället ”inte vill ha lyckliga barn utan medicinskt ”normala” barn”.

Det återspeglar enligt Carolin en människosyn som bygger på samma eugeniska logik, så att säga rashygieniska föreställning, som fick så fruktansvärda följder under första halvan av 1900-talet. Att vi medvetet, och med de bästa moraliska förevändningar, sållar bort dem som vi inte anser tillräckligt kapabla att födas är ovärdigt oss som människor. Eller som Carolin Ahlvik-Harju uttrycker det i avhandlingens sammanfattning: ”Därför framhåller jag att människor med funktionsnedsättningar bär vittne om skönheten i ömsesidigt beroende, snarare än om en fruktansvärd isolation”. Eller som jag själv brukar säga: vi tillhör, alltså finns vi till.

REPORTAGE

TOPPAN

– en skola för alla – fyllde 100 år

Zacharias Topeliusskolan i Helsingfors invigdes på Topeliusdagen den 14 januari 1917. 100 år senare, lördagen den 14 januari 2017, firade den anrika skolan sin födelsedag med festlunch, egen sång och överraskningar för eleverna. Föräldrarna fick också delta i festligheterna med kaffe och Topelius-bakelse, lanserad på 100-årsdagen.

TEXT & FOTO **MONICA BJÖRKELL-RUHL**

Skolhuset i hörnet av Topeliusgatan och Stenbäcksgatan i Bortre Tölö byggdes för hundra år sedan i utkanten av dåvarande Helsingfors, på en stor åker intill skogen. Skolan har alltid verkat i den här byggnaden. Den har under åren haft olika namn, men alltid något med Topelius. Under efterkrigstiden gick här över 700 elever, då Helsingfors växte i rasande takt och eleverna gick i skola i två skift.

I dag har skolan 170 elever, indelade i tre grupper namngivna efter Topelius döttrar. *Aina* omfattar grundundervisningen i årskurs 1–6 för områdets barn. *Toini* erbjuder smågruppsverksamhet för ett fyrtiotal elever med utvecklingsstörning eller autism från Helsingfors och nio andra närliggande kommuner. *Eva* har hand om den svenskspråkiga sjukhusskolan som består av ett varierande antal tillfälliga elever från hela Svenskfinland. Tidigare var skolan uppdelad i Zachariasskolan, som erbjöd specialundervisning, och Topeliusskolan, som var en vanlig lågstadieskola. Under rektor **Carita Glasgows** tid har enheterna förenats och kallas till vardags Toppan.

MIKA och TOPELIUS.

Skolans personalstyrka ser lite annorlunda ut än i andra skolor. Förutom klasslärarna arbetar här elva specialklasslärare, cirka 40 assistenter, skolpsykolog, kurator och hälsovårdspersonal. Varje dag besöker olika terapeuter sina klienter i skolan.

Lär sig av varandra

Zacharias Topelius är på många sätt närvarande i vardagen. Varje onsdag börjar skoldagen med gemensam sångsamling i festsalen. Den inleds med månadens sång, som vanligtvis är skriven av just Topelius, och den visas också med tecken som stöd.

För eleverna i Toppan är det en självklarhet att barn med specialbehov går i samma skola. Eleverna med särskilt stöd har egna smågrupper med undervisning enligt verksamhetsområde, men de deltar i den allmänna undervisningen alltid när det är möjligt.

Olika undervisningsarrangemang

Eleven:

- har samma mål som den övriga klassen, men använder någon form av hjälpmedel t.ex. läsplatta, dator, specialpenna.
- studerar samma ämnesområden, men målsättningarna är anpassade.
- medverkar i lektionen men tränar något annat, t ex social träning, lyssna.
- lär sig helt andra saker i annat utrymme i skolan.

MIKA bakar.

Toppan 100 år.

Det var extra lockande för MIKA att börja i Toppan då hans älskade morfar RAINER BJÖRKELL (mittersta raden längst till höger) också gått i Toppan, på 1940-50-talet.

Somliga behöver mer för att få lika mycket

I Toppan rår en tanke om att eleverna inte är utvecklingsstörda utan de är utvecklingsbara. Med rätta arrangemang och stöd kan eleven utvecklas oerhört mycket och bli mer självständig.

Toppan är mera än en skola

Eftersom mycket kan kännas kämpigt för föräldrar till barn med funktionsnedsättning är det extra viktigt att samarbetet med skolan fungerar. Föräldrarna har bättre möjligheter att tänka på andra saker och de kan lita på att barnen får det de behöver. En smidig övergång från dagis till skola är mycket viktig både för personalen, barnet och föräldern. Övergången ordnas bl.a. med övergångsmöten där alla parter får ge information och dela med sig av sina erfarenheter. Detta för att inte behöva uppfinna hjulet på nytt och för att det ska kännas tryggt för var och en. Eleverna i specialundervisningen kan inte själva berätta så mycket om sig själva, samtidigt är det livsviktigt att personalen känner till mycket om dem. Till exempel fysiska sjukdomar och symptom, medicinering, allergier, rädslor, behov av vila och vad barnet tycker om.

Det räcker dock inte med ett övergångsmöte vid skolstarten för att det ska funka så bra som det gör i Toppan. Det krävs samarbetsmöten med jämna mellanrum och ju flera funktionsnedsättningar och svårigheter barnet har desto flera möten behövs. På vissa möten kan det finnas över tio personer: Föräldrar, lärare, assistent, eftis-koordinator, pedagogisk handledare, korttidsvårdsledare, psykolog, terapeuter och socialarbetare.

Min son Mikael går i smågruppsundervisningen i Toppan. Han fick besöka skolan flera gånger före han började där på riktigt hösten 2013. Han fick en fin pärm med sig hem över sommaren före skolstarten med foton på honom tillsammans med läraren, på hans pulpet, garderob och sånt.

Mika får hjälp av en assistent både i skolan och på eftis. Från och till hemmet får han taxiskjuts. Han har fått många vänner i skolan och med dem spenderar han också ibland veckosluten på Folkhälsans Juniorhemmet. Mika trivs jätte bra i Toppan.

... fortsätter på följande sida...

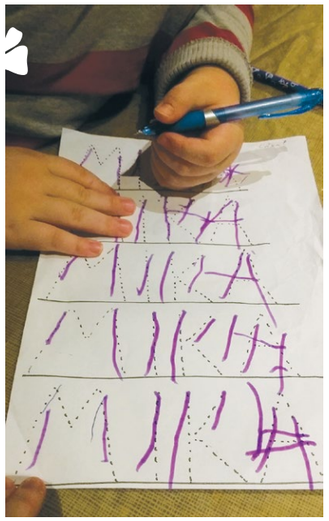

MIKA övar att skriva sitt namn.

... fortsättning från föregående sida.

Det är inte svårt att förstå att Toppan är en toppen skola och en skola för alla. Alla är olika i Toppan men alla har lika värde. Om denna attityd fanns på flera ställen skulle vårt samhälle vara så mycket bättre.

MIKAS MÅL för läsåret 2016-2017

Mikas läroplan består av 18 A4'or med målsättningar enligt olika verksamhetsområden. Läroplanen utgår från Mikas styrkor och man använder det som motiverar honom för att öva in olika saker. Målen är realistiska, relevanta och specifika, och dessutom mycket lätta att mäta. Vid varje verksamhetsområde nämns också vilka behov av anpassning gällande inlärningsstil och hjälpmedel Mika behöver.

Språk och Kommunikation
Bl.a. att lära sig att höra vilket ljud ett ord börjar på, klappa stavelser (man-da-rin) och lära känna igen bokstäverna i eget namn: M I K A

Motoriska Färdigheter
Stå på ett ben, skriva bokstäverna i sitt eget namn och balansera på en gymnastikbänk.

Sociala Färdigheter
Lära sig markera då han har ärende i en gruppsituation, kunna dela med sig och låta någon annan elev leka med hans leksak.

Kognitiva Färdigheter
Ramsräkna 1-10, lära sig komparation:
stor-större-störst och lära sig motsatsord: tung-lätt.

Färdigheter för dagliga rutiner och självständighet:
Lära sig att knyta knut, packa sina egna simgrejer och röra sig självständigt från ett rum i skolan till ett annat.

SAGT OM TOPPAN

"Trygg miljö, uppskattning och bra lärare och assistenter".
Förälder.

"På Toppan har Linnéa bästa omgivningen och kunnandet för att lära sig. Hennes lärare är otroligt kunnig, förstår henne och hennes specialbehov. Hon kan lära på rätt sätt och Linnéa får det stöd hon behöver från sättet de lär på, verktygen de använder och av sin fina assistent. De jobbar hårt med Linnéa och man märker att de på riktigt bryr sig."
Erika, förälder.

"Jag är glad att flera enheter verkar i samma byggnad. Då ser både "vanliga" barnen att specialbarn inte är något att vara rädda för, och specialbarnen kan delta i vanliga barnens lektioner. Kanske vanliga barnen får vägkost till vuxenlivet att det inte är så farligt ifall man råkar få ett specialbarn."
Ylva, förälder.

"Jag är så glad över att mina barn får gå i en skola där "mångfald" är en del av deras vardag. För dem är alla lika eller alla annorlunda – hur man vill se det. För mej som förälder har det dessutom gett en insikt i vardagen hos barn med funktionsnedsättning och vad det kan innebära – den förståelsen har gett mig mycket och jag anser att jag på ngt sätt lärt mig se saker från olika synvinklar och det har gjort mig rikare."
Miira, förälder.

"För mig betyder Zacharias Topeliusskolan: mångfald, livserfarenhet och musik."
Fredrich, assistent.

"Jag tycker att det är en intressant och givande arbetsplats. Jag trivs bra där och man blir så glad när man märker att eleverna gör framsteg."
Johanna, assistent.

REPORTAGE

Hörselrådgivaren STURE SÖDERLUND flankeras av VALDIS FAGERHOLM till vänster och BERIT HENRIKSSON som bor på äldreboendet Rönngården i Jomala. – Mycket bra att han kommer hit och hjälper oss, säger Valdis Fagerholm.

Uppskattat PROJEKT på ÅLAND

– hörapparater servas på äldreboenden

TEXT & FOTO
HELENA FORSGÅRD

Hörselrådgivaren kommer till äldreboendet med sin verktygsbox under armen. I samlingsrummet väntar redan en grupp på att få sina hörapparater kontrollerade. Ålands hörselförening har fått en extra pott pengar och kan därför idka uppsökande verksamhet på äldreboenden på hela Åland, något som är mycket uppskattat. Många äldre använder nämligen hörapparater med nedsatt effekt för att underhållet blivit eftersatt.

... fortsätter på följande sida.

...fortsättning från föregående sida.

En grupp äldre sitter redan i samlingsrummet på Rönngården, äldreboendet i Jomala på Åland, och väntar på hörselrådgivaren **Sture Söderlund**. I dag har han en timme inbokad just här. En av damerna i gruppen, **Valdis Fagerholm**, fick sin hörapparat för flera år sedan och hon är nöjd med den. Den var inte krånglig att lära sig att använda och den har fungerat bra.

– Jag hade goda vänner på kaffebesök och en av dem talade med så låg röst. Jag uppfattade inte mycket av samtalet och sade mest jo, jo till allt. Då insåg jag att jag måste skaffa hörapparat, säger hon.

Valdis jobbade i många år i telefonväxeln på Ålands centralsjukhus och även på en plastfabrik.

– Det var mycket ljud på båda platserna. På fabriken kunde jag såga plast en hel natt med bandsåg utan hörselskydd. I växeln tog örat där jag hade luren mest stryk.

Olika åtgärder

Sture Söderlund har talets gåva. Han skämtar om ditt och datt och han verkar vara släkt med många på Åland. Resten tycks han känna. Det blir en del släktutredningar och många glada skratt kring bordet.

– Mina besök får gärna vara både sociala och nyttiga. De blir ett avbrott i vardagen på hemmen, säger han.

Sedan börjar jobbet. Hörapparater läggs fram i tur och ordning och Sture granskar dem. Musslorna, som sitter inne i örat, rengörs från vax och damm. Batterier, filter och slangar, som går mellan själva apparaten och musslan, byts ut. Slangarna ska bytas ut ofta, minst var tolfte vecka.

– De är färskvara. Om man har läckage på slangen kan effekten minskas med upp till 20 procent. Dessutom blir ljudet sämre om slangen torkat, det låter som om man har ett ämbar på huvudet.

Blev mycket bättre

Ibland tar han fram kniv, borrmaskin eller tryckluftsspray – beroende på vad som ska göras. Delar limmas fast och får torka under en uv-lampa, som han också har med sig i sin portabla verkstad.

– Det finns hörapparater av många olika märken på marknaden. Jag försöker lära mig så mycket som möjligt om dem. Ibland åker jag på kurser, ibland ringer jag till tillverkarna och ber om råd. Men jag gör ingenting åt inställningen av apparaterna utan bara åt underhållet.

Damerna på Rönngården är mer än nöjda med den uppsökande servicen,

– Jag hör mycket bättre nu, säger Valdis Fagerholm när hon tar på sig sin nyservade apparat.

Fick bidrag

Ålands hörselförening har i dag fem utbildade hörselrådgivare. De tar emot enligt förhandsbokning på Handicampen i Mariehamn – så heter högkvarteret där föreningar som hör till takorganisationen Ålands handikappförbund har sina kontor. Men det innebär att varje användare själv ska komma dit eller skicka något ombud.

– Det är svårt, för att inte säga omöjligt för många äldre, och de behöver dessutom mer hjälp eftersom de ofta ser dåligt eller har för stela fingrar för att själva kunna byta slangar eller pyttesmå batterier. Därför startade vi den uppsökande verksamheten, säger Sture Söderlund.

Den blev möjlig efter att föreningen fick ett bidrag av överskottet från Ålands penningautomatförening som fördelas av Ålands landskapsregering. Bidraget räcker i stort sett till kilometerersättning för hörselrådgivaren och för inköp av en del material. Men själva jobbet görs på ideell basis. Tanken är att alla äldreboenden på Åland, närmare tjugo, ska besökas en gång i kvartalet så länge projektet pågår.

Små delar ingår i hörapparaten och kräver fingerfärdighet av den som ska putsa och serva dem.

STURE SÖDERLUND har verktygsboxen under armen när han besöker äldreboenden på Åland. Tanken är att han ska besöka alla boenden en gång i kvartalet så länge projektet pågår.

Ljud överallt

Hörselproblem är vanliga och tycks öka.

– Vi utsätts för höga ljudnivåer snart sagt överallt. Tänk bara på alla butiker där musiken dånar i ett så att man inte kan höra vad försäljarna säger. Ljudnivåer över 60 decibel är skadliga, i synnerhet om man utsätts för det under längre tid, säger Sture Söderlund.

Bland dem som söker hjälp nu finns många som var unga för 20 år sedan och åkte runt i bilar där musiken spelades på volymer som hördes i hela kvarteret.

– Nu kommer de och har tinnitus och andra problem. Det är inte roligt alls. Och hur ska de gå för dagens tonåringar som lever med musik i sina öron dygnet runt? För att överrösta andra ljud skruvar de upp volymen på skadliga nivåer, säger han.

Gärna en pärla

Det är viktigt att skaffa ett hjälpmedel så fort som möjligt om hörseln sviktar. Man blir lätt isolerad och drar sig undan sociala sammanhang om man inte kan hänga med i det som sägs. Sture Söderlund talar av egen erfarenhet.

– Jag har hörapparater i båda öronen och det har jag haft i många år. Men jag borde ha skaffat dem ännu tidigare.

Hörselnedsättning kan även bidra till en snabbare utveckling av demenssjukdomar. Dagens digitala hörapparater är små och smidiga och är bättre än föregångarna, de analoga modellerna.

– Efter en inkörningsperiod på sex till åtta veckor brukar det fungera bra för de allra flesta. Men visst finns det en del som inte vill ha dem av estetiska skäl eller som är noga med att de ska synas så lite som möjligt. Jag kan inte påstå att ungdomar är speciellt negativa. Däremot finns det damer som gärna vill ha en pärla som utsmyckning!

REPORTAGE

Kårkullas modeller:
”Vi vill sprida glädje”

För några år sedan kände inte många av Kårkullas brukare till vad det går ut på att vara modell och gå på catwalken. Men idag är det annorlunda. Med huvudet högt, invanda steg och ett glatt humör intar de catwalk efter catwalk och visar upp det senaste modet både vad gäller kläder, smink och frisyrer.

TEXT **MALIN JOHANSSON**

Det hela fick sin början för ett par år sedan då DUV-föreningen i Åboland tog initiativ till en catwalk Camp med modellagenturen Funki Models från Sverige. Funki Models är en modellagentur som arbetar för att öka mångfalden i samhället och alla deras modeller har någon form av funktionsnedsättning. **Annika Backman** var en av dem som deltog i campen och det var startskottet till hennes modellkarriär.

– Jag ville pröva på något nytt. Under en veckas tid fick vi lära oss hur man ska gå på scenen, och framför allt att man ska våga vara sig själv.

Sammanlagt deltog nio av Kårkullas brukare i utbildningen. Efter catwalk Campen har Annika gjort flera modelluppdrag. Bland annat deltog hon våren 2015 i ett stort kulturevenemang i Skanssi köpcentrum i Åbo.

– Det var smockfullt med folk och jättebra stämning. Alla applåderade och det var härligt att få vinka till alla i publiken. Och så var vi i TV:n på kvällen, berättar Annika.

NIKLAS LAULAINEN debuterade som modell i Mylly.

Foto: Aya Lundsten

Inför kulturevenemanget i Skanssi blev alla modeller sminkade av eleverna vid Axxells kosmetologlinje i Pargas. Ett annat uppdrag som Annika har haft som modell var då hon på en handbollsmatch visade upp olika sportkläder i pausen.

– Men Skanssi har absolut varit det bästa hittills, säger hon och småler.

Modevisning i Mylly

Med anledning av den Internationella Handikappdagen den 3 december arrangerade Kårkulla samkommun tillsammans med Egentliga Finlands omsorgsförbund en modevisning i köpcentret Mylly i Reso. **Niklas Laulainen** från Nagu var en av Kårkullas modeller som gjorde debut på catwalken i Mylly.

– Visst var jag lite nervös men jag tog det på talang, säger Niklas.

Han bar en vit skjorta med grå kavaj och raka byxor, som han hade valt själv. Dessutom visade han upp en vinterjacka. Annika, som också var med på samma på catwalk, visade denna gång upp en fin blus med en matchande, guldaktig tröja och en svart kjol. Hon bar också en lite längre, festlig kappa. Även denna gång stod Axxells elever från kosmetologlinjen för mannekängernas make up och frisyr, vilket Annika tyckte var kul.

– Det bästa med att få vara modell är ändå att sprida glädje och se alla glada människor, fortsätter hon.

Annika tycker att det är viktigt att man är glad och att man får vara sig själv på scenen. På frågan om Annika och Niklas tänker fortsätta med modelluppdragen svarar Annika att hon absolut tänker göra det. För ett ögonblick drömmer hon sig iväg till Paris och tänker på hur det skulle vara att gå på catwalken där. Niklas påpekar att han inte har tänkt så långt ännu.

Modeshowen i MYLLY köpcentrum i Reso i december 2016.

Foto: Aya Lundsten

NIKLAS LAULAINEN från Nagu hade själv valt kläderna till modevisningen.

Foto: Aya Lundsten

HANNA GRANDELL, här som mannekäng i Ekenäs på internationella handikappdagen.

Foto: Nina Ahtola

Åboborna **Maria Lindqvist** och **Pia Jokela** har också ryckts med i modeflugan inom Kårkulla. Maria är 55 år och bosatt i Åbo. Hon jobbar på Kårkullas dagverksamhet Flätan i Åbo och är mycket intresserad av mode.

– Ibland får jag kläder av min syster som bor på Malta, berättar hon.

Med glimten i ögat berättar Maria att hon inte kunde låta bli att köpa kläderna hon visade upp i Mylly köpcentrum. Då bar Maria svarta läderbyxor och en röd tunika, som hon valde ut tillsammans med klädaffären. Pia Jokela är också bosatt i Åbo och jobbar liksom Maria på Flätan. Hon köper gärna kläder och då ska det vara bra kvalitet.

– Stockmann har bra kläder, understryker hon.

Pia var också med på Kårkullas evenemang i Mylly köpcentrum i december och hon visade då upp en klarröd spetsklänning med en svart, festlig tröja till.

Eldsjäl

Eldsjälen bakom Kårkullas mannekänger är marknadsföraren **Eva-Maria Kankainen**. Det var hon som tog initiativ till den första modevisningen för några år sedan och efter det har många serviceenheter inom samkommunen hakat på och allt fler vill vara med och följa samma koncept.

– Våra modeller har så mycket att ge och får också själva mycket ut av att få visa upp sig på catwalken.

I och med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar bör vi säkerställa lika åtnjutande av alla mänskliga rättigheter också för personer med funktionsnedsättning.

– Dessa personer bör bli sedda och hörda i samhället och detta är ett ypperligt sätt att lyfta fram dem på, poängterar Kankainen.

REPORTAGE

INTRESSEBEVAKAREN ska trygga huvudmannens ärenden

Intressebevakning kan vara ett bra sätt att sköta en persons angelägenheter. En intressebevakare kan utses för en person som inte kan sköta sina ekonomiska angelägenheter. Huvudmannen är den person vars intressen intressebevakaren fått i uppdrag att bevaka.

TEXT & BILD
CHRISTINA LÅNG

LINNÉA HENRIKSSON är SOFIA TIKKANENS intressebevakare.

Linnéa Henriksson har i drygt tio år fungerat som **Sofia Tikkanens** intressebevakare (IB). De lärde känna varandra när de arbetade på samma arbetsplats och de har stort förtroende för varandra. Initiativet till intressebevakningen togs av Sofias mamma.

Henriksson träffar sin huvudman ett par gånger per år och de talas vid per telefon däremellan. Hon betalar huvudmannens räkningar och ser till att det finns pengar på kontot, särskilt vid viktiga inköp eller händelser. Henriksson poängterar dock att många av uttalandena i denna artikel är principiella och inte har med hennes huvudman att göra.

Att sköta uppdraget

– Intressebevakningsuppdraget inleds med en egendomsredovisning. Därefter gör man årligen en årsredovisning, som nog kan kännas lite knölig de första åren. Det lönar sig att skapa rutinerna för bokföringen, eftersom alla utgifter och inkomster skall antecknas. Numera känns uppgiften inte betungande.

Ju mindre ekonomi huvudmannen har desto enklare är det. Av blanketterna att döma har en del också skulder och då blir det antagligen besvärligare.

För vissa åtgärder bör tillstånd sökas; till exempel vid försäljning eller uthyrning av egendom. Magistraten i Helsingfors har fungerat vänligt och känns serviceinriktad, trots att den inte alltid fungerar på svenska. I principiella frågor kan man också tala med andra magistrater. Årsredovisningarna behandlas långsamt, men tillståndsärenden brukar gå snabbt, särskilt om det gäller skyndsamma ärenden. Via årsredovisningarna kontrollerar magistraten IB:s verksamhet, inte huvudmannens användning av medel.

Hur tillgångar ska användas

– Magistratens information är myndighetsorienterad, den är inte uppgjord enligt IB:s behov. Det gör att IB står ganska ensam med de principiella frågorna: Till vad, utöver det nödvändiga, skall pengarna räcka? Hur ser man på en eventuell förmögenhet – hur skall den portioneras ut, för att räcka hela livet? Förväntas något bli kvar för eventuella arvingar? Det är inga lätta frågor, konstaterar Linnéa Henriksson.

En utbredd uppfattning är att de allmänna intressebevakarna (som utses ifall anhöriga saknas) poängterar stor sparsamhet.

Långsiktig ekonomisk planering och coachning

Henriksson föreslår att föräldrar och anhöriga så tidigt som möjligt borde inrätta sparande för barn med funktionsnedsättningar. Det kan vara svårt om man har en liten ekonomi, men också en liten månatlig summa blir större om man har tiden på sin sida. Det här är särskilt viktigt om man redan från början har anledning att tro att barnet inte kommer att kunna leva på sina inkomster. Om man lever på pension under ett helt liv blir man småningom fattig och då kan sparandet utgöra ett slags guldkant. Det här är ändå inte problemfritt, det väcker till exempel berättigade frågor om jämlikhet mellan syskon.

Linnéa Henriksson, som själv vuxit upp i personalbostäderna på Kårkulla, har också funderat på hur man konkret kan stöda personer med funktionsnedsättning att bli självständiga och hantera sin ekonomi. Oberoende av om huvudmannens ekonomiska beteende beror på okunskap, oförmåga eller vidlyftighet är fallgroparna många; föra dyra inköp, för många inköp och inköp på nätet, där man inte ens förstår att man köper någonting. Hon efterlyser till exempel projekt med coachning vid planering av inköp. Det skulle underlätta livet i vardagens konsumtionskultur, när de flesta skall bo och fungera ute i samhället.

Ytterligare en idé är att skapa tillfällen där intressebevakare och anhöriga kunde träffas, kanske vart annat eller vart tredje år, där man kunde få ny information och utbyta erfarenheter. I slutändan underlättar det för våra anhöriga att få en god och individuell intressebevakning.

FAKTA

KRITERIER FÖR INTRESSEBEVAKNING

- En intressebevakare (IB) kan utses för en person som inte kan tillvarata sina egna intressen eller sköta sina ekonomiska angelägenheter. Ärendet utreds av magistraten på basen av ansökan och om det är nödvändigt förordnas intressebevakaren, antingen av magistraten eller – om sökanden inte förstår vad det innebär – av tingsrätten. Oftast utses IB att tillsvidare sköta sin huvudmans ärenden, men förordnandet kan också gälla viss tid. Om möjligt är det bra att från början fastställa en ersättare för intressebevakaren.
- Till IB utses en person som är lämplig för uppdraget och som ger sitt samtycke. Det kan vara en nära anhörig, en annan släkting, en betrodd person eller en allmän IB som sköter uppdraget å tjänstens vägnar. De allmänna IB är vanligen anställd vid en rättshjälpsbyrå. Intressebevakaren har rätt till arvode för sitt uppdrag.
- IB har till uppgift att ansvara för huvudmans angelägenheter. Uppdragets omfattning definieras i intressebevakningsbeslutet. Man kan också uppgöra en intressebevakningsfullmakt på förhand. Hjälp med detta kan fås av till exempel en rättshjälpsbyrå, en advokatbyrå, eller bankens jurister.

NOTERAT !

Mål 24 – med eller utanför?

Den 9.4 väljer vi nya beslutsfattare i kommunerna. Skolan är en av de frågor där kommunen har mycket makt. Med kampanjen ***Mål 24 – med eller utanför?*** vill några funktionshinderorganisationer lyfta fram alla barns rätt att gå i vanlig skola och växa till sin fulla potential.

Närskolan eller separat undervisning?
Många elever med funktionsnedsättning går i dag i vanlig skola tillsammans med andra barn. De undervisas helt eller delvis i vanliga klasser, och oftast helt eller delvis i små specialklasser inom samma skola. Men hur inkludering eller integrering förverkligas i praktiken är ingen självklarhet.

I Svenskfinland handlar det om en avvägning mellan hur nära hemmet barnet får gå i skola och hur mycket stöd och resurser det finns i skolan. På många håll ordnas undervisningen för elever med funktionsnedsättning i en viss, mera centralt belägen skola i kommunen. På en del håll vill föräldrarna att deras barn ska få gå i närskolan.

Kampanjens budskap är att barnen ska ges möjlighet till undervisning tillsammans med andra. Via skolinklusion får elever med funktionsnedsättning lära sig att de är en del av gänget. Att barn med olika funktionsnedsättningar får gå i samma skola med andra barn skapar också förståelse för olikheter och är positivt för hela skolan. Det centrala är vad som är bäst för eleven, dels för lärandet, dels för delaktigheten i samhället.

Pensionär som 16-åring?
Kampanjen *Mål 24 – med eller utanför?* lyfter även fram alla ungdomars rätt till bra utbildning och arbete eller meningsfull sysselsättning. Alla har rätt att växa till sin fulla potential. Rätten till lika möjligheter fortsätter också efter grundskolan. Vem vill bli pensionär som 16-åring?

Du kan stöda kampanjen som startar i mars genom att gilla och sprida våra kampanjmaterial. Vi har bland annat gjort videoklipp med både elever, föräldrar och lärare som berättar hur de ser på delaktighet och inklusion i skolan och samhället överlag. Klippen är berättelser från det verkliga livet. De innehåller många tankar kring delaktighet för alla.

Du hittar filmerna på YouTube:
www.youtube.com/fduvfinland

Mera information om kampanjen:
www.fduv.fi/kommunalval

#mal24 #medellerutanfor #fnkonventionen #artikel24 #kommunalval2017

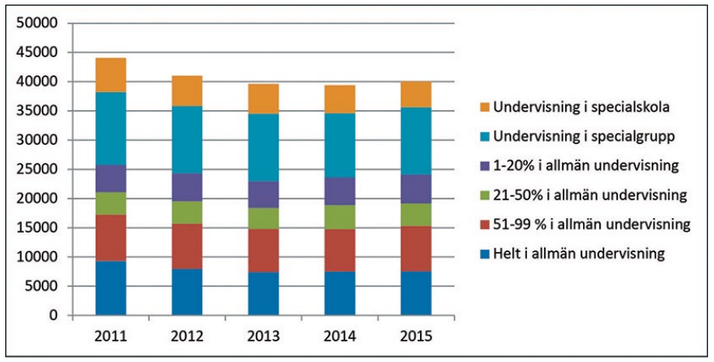

SISTA ORDET

MONICA BJÖRKELL-RUHL

Kan jag förändra världen?

Du kanske läste min krönika i december 2016. Jag skrev att jag önskar att min stad – Helsingfors - inte rör vår trygghet. Jag önskar att staden låter våra barn vistas på deras trygga och omtycka korttidsvårdsplats – Juniorhemmet.

Hur gick det sedan?

Familjerna får behålla sin trygghet, dock kommer villkoren, enligt preliminär information, att försämras för familjerna. Det återstår att se exakt hur mycket. Huvudsaken är att våra barn får behålla sin trygga korttidsvårdplats.

När den ena elden släckts börjar den följande brinna... Inom kort blir det upphandling av skolskjutsarna i Helsingfors. Före det kommer stora förändringar att ske inom stödet för närståendevård i min stad. Vad kan klienterna själva göra för att påverka och förändra hurdant stöd och service som erbjuds? Kan vi påverka? Kan vi förändra? Hur och för vem kan vi göra det?

Jag strävar till att leva enligt Sinnesrobönen i min vardag, både i stort och i smått.

”Ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden”.

Jag kan inte förändra att min son har en kromosomavvikelse. Jag kan dock påverka hans liv genom att skapa förutsättningar för honom till egen utveckling – att hitta sin egen mening och vilja till ansvar. Jag vill åtminstone göra försök till förändringar där det finns orättvisor och icke-brukarvänliga lösningar. Först när jag försökt och inte lyckats kan jag acceptera att jag inte kunnat förändra. Kanske jag ändå inte har misslyckats helt och inte arbetat förgäves. Kanske jag ändå har gjort en förändring. Åtminstone vet jag att jag kan känna mig nöjd över att jag lyft på fötterna och utnyttjat min möjlighet, förmåga och rätt till att påverka och känna mig delaktig. Man behöver inte alltid vinna men det är viktigt att få känna sig delaktig. Jag tror starkt på att min känsla av att få vara delaktig och behövd spelar en stor roll i vad som gör mig lycklig.

Jag kan inte ändra hela världen men jag kan ändra någons värld.

– Paul Shane Spear –

Monica Björkell-Ruhl
är coach, föreläsare och mamma samt närståendevårdare till sonen Mika som har en unik kromosomavvikelse.

ND8 2

HÄNDELSEKALENDERN 2017

SOS Aktuellts händelsekalender finns också på webben ***www.sosaktuellt.fi/handelsekalender*** i samarbete med SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder.

Mars

4.3. Öppet hus och 20-års fest för DUV i Mellersta Nyland på TIAN kl 11-13. Kom och träffa vår fritidskoordinator Axel. Vårt eget Band musicerar och konstgruppen har utställning. Tavastvägen 10, Helsingfors.

9-12.3. Anpassningskurs – Kul för unga i Himos, Särkisaari läger- och kursgård.
Målgrupp: Unga 13-20 åringar som upplever att det är jobbigt hemma med psykisk ohälsa och/eller missbruk. Målsättning: Stärka självkänslan, avbrott i vardagen, kamratstöd. Arr: Psykosociala förbundet rf, USM, FinFami Österbotten rf. *www.fspc.fi*

9.3. Kommunalvalsträff Vegahuset, Helsingfors kl. 16-18. Varför är det så viktigt med politik och kommunalval? Vad är det för skillnad mellan de olika partierna? Kom på kommunalvalsutbildning med Steg för Steg och Drömhemsgruppen. Anmäl: *frank.lundgren@stegforsteg.fi*, 040 845 33 68.

11.3. Dans, Tobaksmagasinet i Jakobstad, kl. 17.30-21. Keva Kotis årliga dans till tonerna av Retro Gentlemen. Inträde 10 euro, vänskapskortet gäller. Buss från Vasanejden ordnas, kontakta din DUV-förening. Anmäl: 06-786 36 19 eller *mona.skuthalla@jakobstad.fi*

15.3. Temakväll om självbestämmande, tjänster och stöd, Ekenäs kl. 17-19. FDUV:s sakkunniga inom intressepolitiskt arbete Annette Tallberg informerar om självbestämmande, rättigheter och stöd samt aktuell lagstiftning. Anmäl senast 7.3: *annette.tallberg@fduv.fi* eller 040 674 7247.

21.3. Rocka sockor på Downs syndrom –dagen. Dra på dig olika par strumpor för att visa att annorlunda är okej på Downs syndrom-dagen eller varför inte varje dag? *facebook.com/rockasockor*

25.3. Pappaträff, Lärkkulla i Karis kl. 11-17. Kom och prata om papparollen i en familj som har barn med funktionsnedsättning. Medverkande: Björn Wallén, direktor för Lärkkulla stiftelsen och bror till en vuxen man med funktionsnedsättning, Jochum Wilén, pappa till Lucas och Krister Stenroos, pappa till Fanny. Info: *marita.maenpaa@fduv.fi,* 040 523 18 46.

25.3. Familjeeftermiddag i Nykarleby kl. 14-16. Kom och träffa andra familjer som har barn med funktionsnedsättning. Vi gör upp eld, gör mellanmål och de som vill leker tillsammans. Anmäl senast 17.3: *tina.holms@fduv.fi,* 040 567 92 57.

25.3. Dansgala, Stjärnhallen, Nykarleby kl. 17.30–21.30. Under våren ordnas en turnerande dansgala hos DUV-föreningar i Österbotten. Vi börjar hos DUV i Nykarleby. Inträde: 10 euro. Info: tina.holms@fduv.fi, 040 567 92 57.

28.3. Föräldraskap med Christoph Treier, Vasa kl. 18-21. Den omtyckta föreläsaren och mentala tränaren föreläser om t.ex. hur du får kraft att orka med vardagen och hur det påverkar hela familjen, både föräldrar och syskon att ha ett barn med särskilda behov i familjen. Avgift: 10 euro. Anmäl senast 20.3: *annika.martin@fduv.fi,* 050 302 78 88.

29–30.3 Seminarium: 100 år till fullvärdig medborgare, Helsingfors. År 2017 fyller Finland 100 år. Hurdant är livet för en person med utvecklingsstörning i dagens Finland? Hur förverkligas medborgarskapet och vem är det som fattar livets avgörande beslut? *www.kehitysvammaliitto.fi/koulutus/kalenteri*

30.3-2.4. Anpassningskurs för anhöriga, Lemböte lägergård, Åland. Målgrupp: Anhöriga till personer med psykisk ohälsa. Målsättning: Att erbjuda anhöriga stöd och information. Möjlighet att stanna upp och finna krafter. Kamratstöd. Arr: Psykosociala förbundet rf, Finfami Nyland rf. *www.fspc.fi*

April

1–2.4. Familjehelg på Päiväkumpu i Karislojo. En familjehelg med roliga aktiviteter och nya bekantskaper för familjer som har barn med specialbehov i åldern 0–12 år. Anmäl senast 12.3: Marita Mäenpää, *marita.maenpaa@fduv.fi,* 040 523 18 46.

5.4. Job Shadow Day. Den årliga jobbskuggningsdagen! Vill du testa ett drömjobb eller veta mera om någon viss bransch – då är den här dagen något för dig! *www.jobshadowday.fi.*

19.4. Temakväll om självbestämmande, tjänster och stöd, Pargas, kl. 17.30–20.30. Vi diskuterar aktuella ändringar kring självbestämmande, tjänster och stöd för personer med utvecklingsstörning. Info: *annette.tallberg@fduv.fi* eller 040 674 72 47.

22.4. Friluftsdag, Norrvalla i Vörå kl. 10-16. Vi går på spårning i naturen, gör mat på öppen eld och på friluftskök innan vi avslutar med simning i terapibassängen och mellanmål. Avgift: 10 euro. Anmäl senast 11.4: *tina.holms@fduv.fi,* 040 567 92 57.

25.4. Kurs om sexualitet: Får jag lov? Del 2, Novia i Ekenäs kl. 17.30–20.30. Den här kursen är för personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning eller andra tilläggshandikapp som vill fundera på kärlek och sex. Inga föräldrar eller personal. Deltagaravgift: 10 euro. Anmäl senast 11.4: *jon.jakobsson@fduv.fi,* 040 865 38 88.

Maj

Deadline för SOS Aktuellt, 2/2017. Måndagen den 8 maj. Utkommer vecka 21.

11.5. Utbildningsdag: Hantering av problemskapande beteende med den internationellt erkända psykologen och författaren **Bo Hejlskov Elvén**, Vasa kl 8-15:30. Bindande anmälan senast 17.4. Föreläsningen kostar 70€. Arr. FDUV och Kårkulla. Info: Annika Martin tfn. 050 302 78 88. *www.fduv.fi*

13.5. Malike meets Kenguru, Maja i Helsingfors kl. 13-16. Kom och prova redskap och hjälpmedel som ger större möjlighet att komma ut i nya miljöer och som är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Lärum presenterar sinnesstimulerande hjälpmedel. Info: *marita.maenpaa@fduv.fi*, 040 523 18 46.

17.5. Funktionshinderkortet-seminarium kl 12-16 på THL i Brunakärr, Helsingfors. Info *http://www.kvps.fi/projektit/kotimaiset-projektit/eurooppalainen-vammaiskortti-2016-2017*

18-21.5. Anpassningskurs – Depressionsskola. Norrvalla, Vörå. Ansök senast: 10.4. Målgrupp: Vuxna personer som upplever sig deppade, depression. Med psykosociala funktionshinder från hela Svenskfinland. Målsättning: Att lära sig att förebygga och hantera depressionstillstånd med självhjälpsmetod. Kamratstöd. Arr: Psykosociala förbundet rf. *www.fspc.fi*

25-28.5. Anpassningskurs – Egen kraft i fotoform. Pörkenäs lägergård, Jakobstad
Ansök senast: 20.4. Målgrupp: I förstahand unga vuxna (20-30år) med psykisk ohälsa från hela Svenskfinland. Inga förkunskaper krävs. Målsättning: Att erbjuda ett äventyr för unga vuxna, stärka självkänslan. Naturupplevelser, social samvaro och stödja återhämtningen. Kraftgivande fotografering är en process att stärka självkänslan och självbilden. Kamratstöd. Arr: Psykosociala förbundet rf. *www.fspc.fi*

Juni

5-6.6. Välkommen på SAMS årliga organisationsseminarium för det sociala området i Tammerfors på hotell Scandic Tampere City. För aktörer inom den sociala sektorn och personer som är intresserade av sociala frågor. I det avgiftsfria seminariet ingår seminarieprogrammet, kost samt logi i dubbelrum. Anmäl på *www.samsnet.fi.*

Juli

1–6.7. Familjesemester på Kuortane idrottsinstitut. För familjer som behöver rekreation och avbrott i vardagen. Ansök senast 30.4 på *www.semester.fi/ansokan.* Info: *www.semester.fi* eller *marita.maenpaa@fduv.fi,* 040 523 18 46.

Augusti

Deadline för SOS Aktuellt, 3/2017. Måndagen den 21.8 . Utkommer vecka 36.

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Sänd till *redaktion@sosaktuellt.fi*
DEADLINE för nummer 2/2017 är måndagen den 8 maj. Utkommer vecka 21.